

Ο ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ

ΔΕΚΑ ΠΕΝΘΗΜΕΡΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΤΟΥ ΕΠΙΣΗΜΟΥ ΔΕΛΤΙΟΥ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ»

ΕΤΟΣ ΚΗ' | ΑΘΗΝΑΙ, ΙΩΑΝ. ΓΕΝΝΑΔΙΟΥ 14 | 15 ΙΟΥΝΙΟΥ 1979 | ΑΡΙΘ. 12

ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΟΙ ΠΑΤΕΡΕΣ

ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΙΓΝΑΤΙΟΥ ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ

Α'. ΠΡΟΣ ΕΦΕΣΙΟΥΣ *

Σ χ ό λ ι α

XII, 1. «οἶδα, τίς εἰμι... ἐγὼ κατὰκριτος, ὑμεῖς ἡλεημένοι...». Πβλ. Ἴγν., Ρωμ. 4,3. Ἡ ἐνταῦθα ἀντίθεσις ἀπόστολος — «κατὰκριτος» (ὡς ἐν Γραλλ. 3,3) δεικνύει τὴν ταπείνωσιν τοῦ Ἰγνατίου. Πβλ. Ἴγν., Ἐφ. 1,3. 3,1. 21,2. — Τὴν ταπείνωσιν διὰ τῆς ἀντιστροφῆς τῶν ἐννοιῶν ἀπαντῶμεν καὶ παρὰ τῷ Παύλῳ, Α' Κορ. 4,10 «ἡμεῖς μωροὶ διὰ Χριστόν, ὑμεῖς δὲ φρόνιμοι ἐν Χριστῷ...».

XII, 2. «πάροδος ἐστε» = οὐχὶ τὸ πέρασμα, ἡ διάβασις, ἀλλ' «ἡ παρουσία», ἡ ἐμφάνισις, τὸ μέρος, ἐν ᾧ οἱ ἅγιοι ἀπόστολοι καὶ μάρτυρες τῆς πίστεως ἔζησαν καὶ ἔδρασαν. Πβλ. Ἐφ. 1,2.3. Τὸ χωρίον τῶν Πράξ. 20,16 ἐ.ἐ. ὁμιλεῖ περὶ τοῦ Παύλου, ἐπειγομένου νὰ φθάσῃ εἰς Ἱεροσόλυμα διὰ τὴν ἡμέραν τῆς Πεντηκοστῆς καὶ διὰ τοῦτο ἤθελε νὰ προσπελάσῃ καὶ παραπλευσῇ τὴν Ἐφεσον. — «Παύλου συμμύστα» = ἐκ τοῦ ρ. μυέω, ἐξ οὗ καὶ «μυστήριον». Ἐκτενὲς ἄρθρον παρὰ Kittel, Th. WNT 4, 809-834 (Bornkamm). Πβλ. Κλήμ. Ἀλεξ., Προτρ. XII, 120,1: «ὡ τῶν ἁγίων ὡς ἀληθῶς μυστηρίων!.. ἅγιος γίνομαι μυστούμενος, ἱεροφαντεῖ δὲ ὁ Κύριος καὶ τὸν μυστην σφραγίζεται φωταγωγῶν, καὶ παρατίθεται τῷ Πατρὶ τὸν πεπιστευκότα αἰῶσι τηρούμενον. Ταῦτα τῶν ἐμῶν μυστηρίων βακχεύματα» Πβλ. καὶ Μεγ. Βασιλείου, Περὶ ἀγ. Πνεύματος (Mi-

* Συνέχει ἐκ τῆς σελ. 290 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 11 τεύχους.

gne, PG 32, 189): «...ἄλλο γὰρ δόγμα καὶ ἄλλο κήρυγμα. Τὸ μὲν γὰρ σιωπᾶται, τὰ δὲ κηρύγματα δημοσιεύεται». Καὶ Χρυσόστ. (Migne, PG 59, 687): «πᾶν δὲ περὶ Χριστοῦ λεγόμενον οὐκ ἔστιν ἀπλοῦν κήρυγμα, ἀλλ' εὐσεβείας μυστήριον». — Ἐν τῇ παλαιοχριστιανικῇ Γραμματείᾳ οἱ «πρεσβύτεροι» ὀνομάζονται «συμμύσται» τῶν ἐπισκόπων (π. χ. Ἀποστ. Δ/γαί). Οἱ «συμμύσται» Ἰωάννου καὶ Παύλου εἶναι οἱ χριστιανοὶ (Ὠριγ. Ὁμιλ. VII, 2 εἰς Λευίτ.). Πβλ. Ἰπολ. εἰς προφ. Δανιὴλ 11, 49. «Παύλου συμμύσται» ὀνομάζονται οἱ Ἐφέσιοι, συμφώνως καὶ πρὸς τὰ ὑπὸ τοῦ Παύλου λεγόμενα, καθ' ἃ τὸ Εὐαγγέλιον εἶναι «μυστήριον», ἕπερ ἐγνώρισεν ὁ Παῦλος καὶ εἰς τοὺς Ἐφεσίους. Παύλ., Ἐφ. 1, 9. 3, 3. 4, 9. 5, 32. 6, 19. Φιλιπ. 4, 12. — Ὁ Ἰγν. τὴν χριστιανικὴν Ὁρησκείαν γενικῶς θεωρεῖ «μυστήριον». Πβλ. Ἐφ. 19, 1. Μαγν. 9, 2. Τραλλ. 2, 3. — «μεμαρτυρημένου», δηλ. τοῦ Παύλου. Ἰγν., Φιλαδ. 11, 1. Πβλ. Πράξ. 6, 3. 10, 22. 22, 12. Α' Κλήμ. Ρώμ. 17, 1. 47, 4 (ἀποστόλοις μεμαρτυρημένοις). — «ὅταν Θεοῦ ἐπιτύχω» = διὰ τῆς φράσεως ταύτης ὁ Ἰγν. θέλει νὰ ἐκφράσῃ τὴν πίστιν, ὅτι τὸ μαρτύριον ὀδηγεῖ κατ' εὐθεΐαν εἰς τὴν μετὰ τοῦ Θεοῦ ἢ Χριστοῦ ἔνωσιν. Πβλ. Μαγν. 14. Τραλλ. 12, 2. 13, 3. Ρώμ. 1, 2. 2, 1. 4, 1. 5, 3. 9, 2. Πολυκ. 2, 3. — «ἐν πάσῃ ἐπιστολῇ» = Ἐλλειπτικὴ φράσις. Ἐὰν ἐπρόκειτο περὶ τῆς μόνης ἐπιστολῆς τοῦ Παύλου πρὸς Ἐφεσίους, θὰ ἔπρεπε νὰ λεχθῆ «ἐν πάσῃ τῇ ἐπιστολῇ», ἦτοι πολλάκις καὶ καθ' ὅλην τὴν ἐπιστολήν. Πιθανὸν ὁ Ἰγνάτιος νὰ ἐννοῆ ὅτι ὁ Παῦλος εἰς «κάθε ἐπιστολήν» του σᾶς μνημονεῖ. Ἀλλὰ καὶ τότε θὰ πρόκειται περὶ ὑπερβολῆς. Διότι ὁ Παῦλος μνημονεῖ τὴν Ἐφεσον μόνον εἰς Α' Κορ. 15, 32. 16, 8. Ἐπίσης ἔνθα περὶ τῆς Ἀσίας γενικῶς ὀμιλεῖ, ὡς ἐν Ρώμ. 16, 5. Α' Κορ. 16, 19. Β' Κορ. 1, 8. Ἐμφαντικῶς, ἃς εἴπωμεν, ὑπερβολὰς παρὰ τῶ Ἰγν. ἀπαντῶμεν π. χ. ἐν Ρώμ. 4, 1. κ. ἄ. Ὁ Ἰγν. μιμεῖται καὶ ἐν τῶ σημείῳ τούτῳ τὸν Παῦλον, ὅστις καθ' ὑπερβολὴν ὀμιλεῖ ἐν Α' Θεσσ. 1, 8. Κολ. 1, 23. Πράξ. 3, 18. 24. 7, 52.

(Συνεχίζεται)

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Γ. ΜΠΟΝΗΣ

Ὁμ. Καθηγητῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν
Ἀκαδημαϊκός

Ἐπὶ τῇ 1600ῃ ἐπετείῳ τοῦ θανάτου τοῦ Μεγ. Βασιλείου

ΠΟΛΥΚΑΡΠΙΑ ΑΝΘΟΛΟΓΗΜΑΤΑ

ΕΚ ΤΟΥ ΒΙΟΥ ΚΑΙ ΤΩΝ ΕΡΓΩΝ

ΤΟΥ ΜΕΓΑΛΟΥ ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ

Ο ΜΕΓΑΣ ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ΩΣ ΣΥΓΓΡΑΦΕΥΣ *

7. Ἀνεκτιμήτου ἀξίας καὶ ὠφελιμότητος εἶναι καὶ ἡ πολὺ γνω-
στὴ Πραγματεία τοῦ Μεγάλου Βασιλείου «Πρὸς τοὺς
νέους, ὅπως ἀνέξῃ ἑλληνηκῶν ὠφελοῖντο
λόγων». Τὸ σπουδαῖον τοῦτο ἔργον θὰ ἀναλύσωμεν ἄλλοτε.
Ἐδῶ μόνον τὰ ὀλίγα ταῦτα θέλομεν νὰ σημειώσωμεν. Τὸ ἔργον
καίτοι λέγεται ὑπὸ πολλῶν Πραγματεία, ἐν τούτοις πιστεύομεν ὅτι
τοῦτο δὲν ἀποτελεῖ «πραγματείαν», ἡ ὁποία δῆθεν ἐγράφη μὲ καθα-
ρῶς θεωρητικὴν διάθεσιν καὶ μάλιστα χάριν τῶν «ἀνεπιῶν» τοῦ
ὑπὸ τοῦ Μεγάλου Βασιλείου. Κατὰ τὴν ἰδικήν μας γνώ-
μην τὸ ἔργον εἶναι «Ὁμιλία», ἴσως εἰς διπλοῦν χρόνον ἐκφω-
νηθεῖσα, ἐνώπιον ἀκροατηρίου νέων, οἱ ὁποῖοι προὔτιθεντο νὰ
ἱερωθῶσιν ἢ νὰ ἐπιδοθῶσιν εἰς τὴν σώζουσαν ἄσκησιν. Ἀποτελεῖ
κατ' οὐσίαν τὸ ἔργον «Ἀπολογία» ὑπὲρ τῆς χριστιανικῆς
Ἀσκήσεως ἢ ἀκόμη καὶ τῆς ἐπιδόσεως εἰς τὴν ἐπιστήμην
τῆς Θεολογίας ἐν εὐρύτερᾳ ἐννοίᾳ, ἐπὶ τῇ βάσει παραδειγμάτων
ἐκ τῆς Ἀρχαίας Ἑλληνικῆς Γραμματείας καὶ Φιλοσοφίας. Ὁ Μέ-
γας Βασίλειος, παρωθούμενος ἀπὸ τὰ πολλαπλὰ ρεύματα
τὰ ἰδεολογικὰ τῆς σφουζούσης πνευματικῆς Ἀναγεννήσεως τοῦ Δ'
αἰῶνος, ἔστρεψε τὴν προσοχὴν αὐτοῦ ἀφ' ἑνὸς μὲν εἰς τὸ νὰ ἀνεύρη
τρόπους συμβιβασμοῦ τῶν ἀνταγωνιζομένων ρευμάτων, ἐπιδιώξων
ἢ κλίσεων τῶν μορφωμένων ἀνδρῶν τῆς ἐποχῆς του ἀφ' ἑτέρου
δὲ εἰς τὸ νὰ δυνηθῇ νὰ διασφαλίσῃ κατὰ διαφόρους τρόπους καὶ

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 294 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 14 τεύχους.

νὰ διατηρήσῃ τὴν ὑπέροξιαν τῶν χριστιανικῶν ἀρχῶν καὶ παραδόσεων, ἐμφυσῶν τὰ ἰδεώδη τοῦ Χριστιανισμοῦ ἰδίᾳ εἰς τὴν νέαν γενεάν καὶ μάλιστα εἰς τοὺς νέους ἐκείνους ποὺ ἐκκλινον νὰ σπουδάσουν τὴν Θεολογίαν καὶ νὰ ἱερωθοῦν, ὥστε νὰ καταστοῦν οἱ ἴδιοι ποδηγῆται καὶ μεταλαμπαδεύται τῶν ἰδίων ὑψηλῶν χριστιανικῶν διδασκαλιῶν. Ὁ Μέγας Βασίλειος ἠθέλησε διὰ τοῦ ἔργου τούτου νὰ διδάξῃ πρωτίστως τοὺς ἰδίους μαθητάς, ἀλλὰ καὶ ὄλους τοὺς χριστιανόπαιδας, ὅτι ὅσοι ὀρέγονται μιᾷ ἀληθινῆς Παιδείας, ὀφείλουν νὰ ἀσκήσουν τὰς πνευματικὰς τῶν δυνάμεις προπαιδευτικῶς καὶ εἰς τὴν Ἀρχαίαν ἐθνικὴν κλασσικὴν Γραμματείαν, ὥστε νὰ καταστοῦν ἱκανοὶ νὰ εἰσδύσουν εἰς τὰ μυστήρια τῆς Θείας ἐν Χριστῷ Ἀποκαλύψεως, ὅπως ἀκριβῶς ὁ Μωυσῆς διὰ τῶν γνώσεων, τὰς ὁποίας ἀπέκτησε σπουδάζων ὅλας τὰς ἐπιστήμας τῶν Αἰγυπτίων καὶ ὁ Δανιὴλ διὰ τῆς σοφίας, τὴν ὁποίαν ἀπέκτησε διὰ τῶν Χαλδαίων ἠμπόρεσαν νὰ προετοιμαστοῦν διὰ τὰ θεῖα ῥήματα καὶ τὰς ὑπὸ τοῦ Θεοῦ διδομένας μυστηριώδεις καὶ ἀποκαλυπτικὰς θείας Ἐντολάς, ἔτσι καὶ ὁ Μέγας καὶ σοφὸς Διδάσκαλος τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας μας ἐπιζητεῖ νὰ διδάξῃ τοὺς νέους, ὅτι «οὐκ ἄχρηστον λοιπὸν ψυχαῖς μαθηήματα τὰ ἕξωθεν». Ὅμως συνιστᾷ, λέγων: «Καὶ καθάπερ τῆς ροδωνιάς τοῦ ἄνθους δρεψάμενοι τὰς ἀκάνθας ἐκκλίνομεν, οὕτω καὶ ἐπὶ τῶν τοιοούτων λόγων (τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων συγγραφέων δηλαδὴ), ὅσον χρήσιμον καρπώσαμενοι, τὸ βλαβερὸν φυλαξώμεθα». Ὁ Μέγας Βασίλειος διὰ τοῦ ἔργου του διαπερᾷ τὰ ὄρια τοῦ ἀπλοῦ ἠθικολόγου χριστιανοῦ διδασκάλου. Ἀτενίζει τὴν ἀνθρωπίνην σκέψιν καὶ διανόησιν, ὡς ἐκφράζουσιν ἐν σπέρματι Ἀληθείας αἰωνίου ἀξίας, κατ' ἐξοχὴν ἰδίας καὶ οἰκειίας πρὸς τὸν Χριστιανισμόν, ὁσάκις αἱ ἰδέαι αὐταὶ ἵμνοῦσι τὰς ἀρετάς, ὑπὸ τὰς ποικίλας αὐτῶν μορφάς. Ἡ φιλελευθέρα σκέψις τοῦ Μεγάλου Πατρὸς καὶ Διδασκάλου, μὲ τὸν φιλελεύθερον τοῦτον τρόπον ἐκφραζομένη, μάλιστα εἰς μίαν ἐποχὴν, κατὰ τὴν ὁποίαν αἱ σχέσεις Ἑλληγνισμοῦ καὶ Χριστιανισμοῦ δὲν

εἶχον ἀκόμη εὖρει τὸν ἀναγκαῖον συμβιβασμὸν καὶ τὴν ὕστερον ἐπι-
τευχθεῖσαν συμφιλίωσιν, προκαλεῖ πράγματι καὶ σήμερον τὸν θαυ-
μασμόν! Ὁ τόσον αὐστηρὸς, ἐν ἠθικῇ ἐννοίᾳ, Β α σ ί λ ε ι ο ς,
γίνεται φι λ ε λ ε ὑ θ ε ρ ο ς ἐν τῇ σκέψει καὶ ἀνώτερος εἰς τὰ
αἰσθήματα, εἰς τὴν κρίσιν του καὶ πρὸς τοὺς ἐθνικοὺς καὶ εἰδωλο-
λάτρως, αὐτὸς ὁ κατ' ἐξοχὴν καὶ ὑπὲρ πάντα ἄλλον γνήσιος καὶ
ἀληθὴς Χριστιανός!

(Συνεχίζεται)

ΚΩΝ. Γ. ΜΠΙΟΝΗΣ

Ὁμότιμος Καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

Ἀκαδημαϊκός

«ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΑΛΗΘΕΙΑ»

Ἡ ἐφημερίδα τῆς Ἐκκλησίας, ποὺ ἐκδίδει
ἢ Ἀποστολικὴ Διακονία

Ἡ «ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΑΛΗΘΕΙΑ»

- ΠΛΗΡΟΦΟΡΕΙ ὑπεύθυνα καὶ ἀντικειμενικὰ τὸν λαὸ γιὰ τὴ δραστηριότητα τῆς Ἐκκλησίας στοὺς διάφορους τομεῖς.
- ΠΑΡΕΧΕΙ σωστὴ κατεύθυνσι στὰ διάφορα προβλήματα, ποὺ ἀπασχολοῦν σήμερα τὸν ἄνθρωπο.
- ΑΠΑΝΤΑ στὶς διάφορες αἰτιάσεις ἐναντίον τῆς Ἐκκλησίας.
- ΟΙΚΟΔΟΜΕΙ τοὺς πιστοὺς καὶ καλλιεργεῖ σ' αὐτοὺς γνήσιο ὀρθόδοξο βίωμα.

Ὅλοι οἱ Ἕλληνες πρέπει νὰ ἐγγραφοῦν συνδρομητὰ τῆς ἐφημερίδος τῆς Ἐκκλησίας καὶ νὰ τὴν ἔχουν ὁδηγὸ στὴν πορεία τῆς ζωῆς τους.

ΕΠΙΚΑΙΡΑ

Ποιμαντική διάκρισις.

Εἰς τὰς ἡμέρας μας, οἱ ἄνθρωποι εἶναι ὀλιγώτερον ἄπλοῖ. Δὲν ἀρκεῖ πλέον, ὡς εἰς τὸ παρελθόν, ἡ μέριμνα τῶν ψυχῶν ἢ ἀκολουθῆναι κανόνας τινὰς γενικούς, διὰ τὰ ἔχῃ ἀγαθὴν ἀπόδοσιν. Ἡ ἀρχαία ἀλήθεια, ὅτι «ὥσπερ οὐχ ὅμοια πρόσωπα προσώποις, οὕτως οὐδὲ αἱ διάνοιαι τῶν ἀνθρώπων» (Παροιμ. κζ' 19), πρέπει τώρα νὰ λαμβάνηται ὑπ' ὄφιν μετὰ πλείονος προσοχῆς εἰς τὸν καθορισμὸν τῆς ἔναντι μιᾶς ἐκάστης ψυχῆς στάσεως τοῦ ποιμένου. Μὲ ἄλλην λέξιν, ἡ Ἐκκλησία σήμερον ὀφείλει νὰ χρησιμοποιῇ τὴν διάκρισιν, διὰ τὰ μὴ «συνάγη καλάμην ἐν ἀμητῷ καὶ ἐπιφυλλίδα ἐν τρυγητῷ» (πρὸβλ. Μιχ. ζ' 1). Ἰδίως τοῦτο ἰσχύει διὰ τοὺς πνευματικούς, οἱ ὅποιοι εἰς τὸ Μυστήριον τῆς Ἐξομολογήσεως ἀντιμετωπίζουσι εὐρύτατον φάσμα περιπτώσεων προσωπικῆς νοσηροπίας, καλούμενοι νὰ σταθμίζουσι ἑαυτοὺς ἀναλόγως πρὸς ἐκάστην. Τὸ δόγμα τῶν συγχρόνων Ἀσκληπιαδῶν, καθ' ὃ «δὲν ὑπάρχουσι ἀσθενεῖαι ἀλλ' ἀσθενεῖς», ἔχει τὸ ἀντίστοιχόν του καὶ εἰς τὴν πνευματικὴν Ἱατρικὴν. Καὶ ἐνταῦθα, ἡ θεραπευτικὴ ἀγωγή ὑπαγορεύεται ἀπὸ τὴν προσωπικὴν ἰδιοτυπίαν καὶ οὐχὶ ἀπλῶς ἀπὸ τὰ ἀμαρτήματα εἰς ἃ αὕτη ὑπόκειται.

Ἄξιον μνήσεως.

Εἰς οὐχὶ ὀλίγους καιροὺς, τηρεῖται ἐν ἔθνος ἄξιον μνήσεως καὶ διὰ τοὺς λοιπούς. Ὁ λειτουργός, μετὰ τὴν τέλει τοῦ μυστηρίου τοῦ γάμου, δωρίζει ἐκ μέρους τῆς Ἐκκλησίας εἰς τοὺς νεονύμφους μίαν Καινὴν Διαθήκην. Καὶ συνοδεύει τὴν προσφορὰν αὐτὴν μὲ σύντομον πατρικὴν πρόσησιν περὶ τῆς ὠφελείας ἐκ τῆς μελέτης τοῦ λόγου τοῦ Θεοῦ, ἡ ὅποια θ' ἀποβῇ διὰ τὴν νέαν

οικογένειαν πολύτιμον ἐχέγγυον ἐπιτυχίας. Εἶναι γεγονός δι-
ὁ λαός μας, κατὰ μέγα μέρος του, δὲν ἐντροφεῖται εἰς τὴν Βίβλον.
Ἡ διάδοσις τῆς ἐπομένως εἶναι καθήκον ἐκ τῶν πρωτίτων εἰς
τὴν πνευματικὴν του ἡγεσίαν. Ἐκ τούτου δὲ τοῦ χρέους ἐμμένεται
καὶ τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος καλὸν ἔθος κατὰ τὴν εὐλογία τοῦ χριστιαν-
ικοῦ ἕμεναίου.

Ἄς τὸ ἀκολουθοῦν λοιπὸν ὅλοι οἱ ποιμένες μας. Ἀκόμη καὶ
εἰς ἐνοχίας μὲ πολλὴν ἰσχνὰ ἔσοδα, ἢ διὰ τὴν προμήθειαν ὀλίγων
ἀντιτύπων τῆς Καινῆς Διαθήκης ἀπαιτουμένη δαπάνη δὲν εἶναι
ἀπόροτος. Ταῦτα, ὡς γνωστόν, κεκλοφοροῦν εἰς τιμὰς εὐθηνάς.

Ἄφανεῖς ἐργάται.

Τὸ ὄγιές ἐκκλησιαστικὸν φρόνημα, εἰς τοὺς ποιμένας, ἔχει
ὡς γνώρισμα τὴν μὴ ἀποφυγὴν τῆς ἀφανείας. Ὁ καλὸς ἐργάτης
τοῦ νοητοῦ Ἀμπελῶνος, ἐμπνεόμενος ἀπὸ τὴν ταπεινοφροσύνην
καὶ τὴν ἀγάπην, ἐπιδιώκει τὴν ἐνώπιον τῶν ἀνθρώπων «αὔξη-
σιν» τοῦ Χριστοῦ καὶ χαίρει ἐπίσης ὅταν τιμῶνται οἱ ἴδιοι αὐτοῦ
συνεργοί, θεωρῶν ὡς δικαίαν μερίδα του τὴν ἰδικήν του «ἐλάττω-
σιν» (πρὸβλ. Ἰω. γ' 30).

Καθ' ὅλας τὰς ἐποχάς, φεῦ καὶ σήμερον, δὲν λείπει τὸ φαι-
νόμενον τῆς φιλοπροτίας μεταξὺ τῶν κληρικῶν. Οἱ εἰς οὓς πα-
ρατηρεῖται τοῦτο, τί ἄλλο ἀποδεικνύουν παρὰ ὅτι δὲν ἐμφοροῦνται
ὑπὸ εὐαγγελικοῦ πνεύματος; Εἶναι καπάκρυτοι εἰς τὸν χῶρον ὅπου
ἄλλοι, οἱ ἀληθινοὶ ὑπηρεταὶ τοῦ Κυρίου, αἰσθάνονται ἐν τῇ ἀδο-
ξία των ἄροητον γλυκύτητα. Τὴν γλυκύτητα ἢ ἐκφράζει ὁ ψαλ-
μοδὸς λέγων: «Ἐξελεξάμην παραρριπιεῖσθαι ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ
Θεοῦ μου μᾶλλον ἢ οἰκεῖν με ἐν σκηνώμασιν ἁμαρτωλῶν» (Ψαλμ.
πγ' 11).

Αὕτη ἡ ὥραία νοσοτροπία, καρπὸς τοῦ Ἁγίου Πνεύματος,
εἶναι τὸ ἀτίμητον στόλιμα τοῦ καλοῦ κληρικοῦ.

Στοιχεῖα ποιμαντικῆς διαφωτίσεως

ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

ΤΩΝ «ΠΡΟΓΑΜΙΑΙΩΝ ΣΧΕΣΕΩΝ»

ΚΑΙ ΤΟΥ «ΔΟΚΙΜΑΣΤΙΚΟΥ ΓΑΜΟΥ»

Ἡ ἀντικειμενικὴ ἐξέταση τῶν ἐλευθέρων σεξουαλικῶν σχέσεων ἀποδεικνύει, πὼς αὐτὲς εἶναι ἀντιβιολογικὲς καὶ ἀντιφυσιολογικὲς καὶ ὀδηγοῦν σὲ ἐκφυλιστικὰ ἀποτελέσματα, γιὰτὶ ἀποτελοῦν καίριο πλήγμα ἐναντίον ὅλων τῶν στοιχείων τῆς γνησίας ἐρωτικῆς σχέσεως καὶ διάσπαση τῆς ὀργανικῆς ἐνότητος τῶν στοιχείων αὐτῶν. Ἔτσι ὀδηγοῦν στὸν ἀποπροσανατολισμὸ τῶν νέων, στὴν ὑπονόμηση τῶν γνησίων προσωπικῶν σχέσεων, στὴν ἐξαφάνιση τῶν προϋποθέσεων τῆς φυσιολογικῆς ἀναπαραγωγικῆς δημιουργίας καὶ τῆς —ἀπὸ βιολογικὴ καὶ ψυχολογικὴ ἄποψη— ὑγιοῦς ἀναπτύξεως ἀπογόνων.

Ἀκόμη καὶ αὐτὸ τὸ ἡδονιστικὸ στοιχεῖο δὲν εἶναι δυνατὸ νὰ ἱκανοποιηθῆ πλήρως μὲ τις ἐλεύθερες γενετήσιες σχέσεις. Τοῦτο ἱκανοποιεῖται στὸν ὑψιστὸ βαθμὸ μὲ τὴν ἐρωτικὴ ἁρμονία, πρὸς ὑπαρξὴ τῆς ὁποίας ἀπαιτεῖται ἡ συνήχηση καὶ βαθειά, ὀλοκληρωμένη καὶ ἀνεπιφύλακτη ἔνωση δύο ψυχῶν καὶ δύο σωμάτων. Ὅταν στὶς σεξουαλικὲς σχέσεις ὑπάρχη ἀμφιταλάντευση, αἴσθημα ἀβεβαιότητος καὶ ἀνασφαλείας γιὰ τὸ μέλλον, ἔλλειψη καταλλήλου περιβάλλοντος, ὑποκριτικὴ διάθεση, ἔλλειψη εἰλικρινείας καὶ ἀνιδιοτελοῦς ἀγάπης, φόβος γιὰ τὶς ἐπιπτώσεις καὶ τὸ συναίσθημα κάποιας ἐνοχῆς, τότε ὑπάρχουν ἀναποφεύκτως —ἰδίως στὶς γυναῖκες— βιολογικὲς ἀναστολές, ποὺ εἶναι δυνατὸ νὰ στραγγαλίσουν ἀκόμη καὶ αὐτὸ τὸ ἡδονιστικὸ στοιχεῖο καὶ νὰ δημιουργήσουν ἀπογοητεύσεις, ἰσόβια ψυχικὰ τραύματα καὶ μόνιμη ψυχρότητα.

Μόνον μὲ τὴν πλήρη διασταύρωση δυὸ προσωπικοτήτων καὶ μὲ τὴν εὐτυχῆ «συγκλήρωσιν τοῦ βίου παντός», ποὺ ἐπιτυγχάνεται

μέσα σὲ οποιαδήποτε μορφή γνησίου γάμου, ικανοποιεῖται τὸ γενετήσιο ἔνστικτο στὴν δλόγητά του καὶ ἐξασφαλίζονται οἱ ἀπαραίτητες βιολογικὲς καὶ ψυχολογικὲς προϋποθέσεις πρὸς πραγματοποίηση τοῦ δημιουργικοῦ καὶ γενετησίου σκοποῦ τοῦ σεξουαλικοῦ ἐνστίκτου. Βέβαια εἶναι αὐτονόητο, πὼς ἡ πραγματοποίηση αὐτῆ εἶναι τόσο πληρέστερη, ὅσο ἡ ὑφή τοῦ γάμου εἶναι τελειότερη καὶ ὅσο περισσότερο αὐτὸς ἔχει τὴ θεία σφραγίδα καὶ εὐλογία. Αὐτὸ ἐπιτυγχάνεται στὸν ὕψιστο βαθμὸ μόνο στὰ πλαίσια τοῦ χριστιανικοῦ γάμου, ποῦ εἶναι «μέγα μυστήριον... εἰς Χριστὸν καὶ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν» (Ἐφεσ. ε', 22).

★

Σήμερα μερικοὶ ἰσχυρίζονται, πὼς θὰ ἦταν δυνατό νὰ θεωρηθοῦν ὡς δικαιολογημένες καὶ ἐπιτρεπτές οἱ προγαμιαῖες σεξουαλικὲς σχέσεις ὡς μέσο δοκιμῆς γιὰ τὴν ἐξακριβίωση, ἐὰν ὑπάρχουν ἢ ἀναγκαῖα γιὰ τὴν εὐτυχία στὸ γάμο συνήχηση τῶν δύο προσωπικοτήτων καὶ ἡ ἐρωτικὴ ἁρμονία. Εἶναι γνωστὲς οἱ ἐντυπωσιακὲς ἐκφράσεις «προσωρινὸς γάμος», «δοκιμαστικὸς γάμος», «γάμος συντροφιᾶς». Πρὸς ἀξιολόγησιν τῶν ἐκφράσεων αὐτῶν ὁ εἰδικὸς ἐρευνητὴς W. Hellrach ἔχει παρατηρήσει ὀρθὰ τὰ ἑξῆς: «Χωρὶς ἰσόβιο σύνδεσμο ὁ γάμος χάνει τὸ φωτιστικὸ καὶ θερμαντικὸ του κέντρο. Δὲν μπορεῖ νὰ ὑπάρξῃ δοκιμαστικὸς γάμος... Ἡ δοκιμὴ στὸ γάμο εἶναι δλόκληρη ἢ ζωή. Ἐνα μέρος αὐτοῦ, ἡ ψυχικὴ καὶ ἠθικὴ τελείωση τοῦ γάμου πραγματοποιεῖται μόνο μὲ τὶς ἐσωτερικὲς μεταμορφώσεις, ποῦ ὑφίστανται οἱ σύζυγοι καθὼς ζοῦν μαζὶ ἐπὶ δεκαετίες ὡς ἀγαπῶντες καὶ ἀγαπώμενοι, ὡς νέοι καὶ βραδύτερον ὡς γονεῖς, ὡς βλέποντες τὰ τέκνα τῶν τέκνων τους, ὡς διανύοντες τὴν ἀνθησὴ τῆς ὑπάρξεως καὶ τὴν κρίσιν τῆς ὑπάρξεως, τὴν ὠριμότητα καὶ τὸ γῆρας... Ὁ «γάμος συντροφιᾶς» εἶναι μιὰ ἀνοησία, γιατί ἡ «συντροφιὰ» δείχνει μόνο ἓνα παράγοντα τοῦ γάμου, ὁ ὁποῖος καθόλου δὲν μπορεῖ νὰ δείξῃ, ἐὰν ὁ ὅλος γάμος θὰ εἶναι ἁρμονικὸς. Μάλιστα ἀπουσιάζει ἀπ' τὸ γάμο αὐτὸ τὸ πατρικὸ καὶ μητρικὸ βίωμα. Ἀλλὰ ἤδη μὲ τὴν ἔλευσιν τοῦ πρώτου παιδιοῦ εἶναι δυνατό ἓνας γάμος, ποῦ φαινομενικὰ παρουσιάζεται ἁρμονικὸς, νὰ

ὀλισθήση σὲ βαθὺ κλονισμό καὶ διάλυση, καὶ ἀντίθετα ἕνας φαινομενικὰ δύσκολος γάμος νὰ βελτιωθῇ καὶ νὰ ὀδηγήσῃ στὴν ἀνάπτυξη ἐσωτερικῶν δεσμῶν. Ὁ γάμος εἶναι καὶ μένει ἰσοβίου ζήτημα καὶ καθῆκον»¹.

Ἐπειτα, χωρὶς ν' ἀποκλείεται ὅτι ὁποιοσδήποτε κανόνας ἔχει τὶς ἐξαιρέσεις του, πρέπει νὰ τονισθῇ, πὼς οἱ προγαμιαῖες σεξουαλικές σχέσεις εἶναι ἡ αἰτία τῆς ἐλλείψεως ἐρωτικῆς ἁρμονίας καὶ τῆς ἀποτυχίας πολλῶν γάμων. Ἡ σκέψη, πὼς ἡ σεξουαλικὴ σχέση εἶναι δοκιμαστικὴ καὶ γίνεται κάτω ἀπὸ ψυχολογικὴ βία καὶ δὲν ἔχει χαρακτῆρα αἰωνιότητος δημιουργεῖ ἀναστολές, ψευδεῖς ἐντυπώσεις καὶ ἐκτιμήσεις τοῦ ἐρωτικοῦ συντρόφου, πολλὰ φορὲς ἰσοβίου τραυματισμοὺς καὶ τὸ ἄγχος τῆς ἀβεβαιότητος, πὺν παρεμποδίζει τὴν ἀνάπτυξη τῆς ἐρωτικῆς ἁρμονίας. Ἐτσι ἡ «δοκιμὴ» μπορεῖ νὰ ὀδηγήσῃ σὲ ἐσφαλμένα συμπεράσματα καὶ σὲ ἀνάπτυξη συναισθημάτων μειονεξίας, ἐφ' ὅσον τὰ βιολογικὰ καὶ φυσιολογικὰ δεδομένα μαρτυροῦν, πὼς ἡ ἰδεώδης ὀλοκλήρωση τῆς πρὸς ὄργανισμὸν ἐγερσιμότητος καὶ τῶν δυὸ συντρόφων ἐπιτυγχάνεται πολλὰ φορὲς βραδύτερον, μερικὲς φορὲς μόνο μετὰ τὴν ἔλευση τοῦ πρώτου παιδιοῦ. Ἐπομένως πρὶν ἀπ' τὸ γάμο ἡ κατάστασις τῆς ἐκκερημότητος καὶ ἀβεβαιότητος εἶναι ἡ πῶς ἀκατάλληλη πρὸς διακρίβωσις τῆς «ἐρωτικῆς ἁρμονίας», ἡ ὁποία εἶναι τὸ ἀποτέλεσμα τῆς ἀληθινῆς καὶ βαθειᾶς ἀγάπης.

Σ' αὐτὰ πρέπει νὰ προσθέσωμε, πὼς οἱ προγαμιαῖες σχέσεις, καθὼς δὲν μποροῦν νὰ φθάσουν σὲ ἰδανικὴ πληρότητα, γίνονται ἀκόρεστες. Ἐτσι ὑπὸ τὴν ἐπήρεια τοῦ σεξουαλικοῦ οἴστρου δὲν βλέπει κανεὶς τὸ ἀληθινὸ ποῖον τῆς ὅλης προσωπικότητος τοῦ συντρόφου του. Οἱ καταστάσεις τῆς σεξουαλικῆς ἐντάσεως ἐνεργοῦν κατὰ τρόπο ἐπιζήμιον καὶ ἀνασταλτικὸν πάνω στὴν ἐνέργεια τοῦ φλοιοῦ τοῦ ἐγκεφάλου, στὴν ὁποία κατοπτρίζεται ἡ πνευματικὴ πο-

1. W. Hellpach, Familie und Volk, περ. «Nord und Süd», ἔτος 53, τεῦχος 6, σ. 14 καὶ 4. Johannes Hessen, Τὸ νόημα τῆς ζωῆς, μτφρ. Εὐάγγ. Θεοδώρου, Ἀθήναι, σ. 107.

ρεία. Ἡ ἐπαγρύπνηση καὶ ἡ προσοχὴ ἐλαττώνονται. Ἡ σκέψη κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥτιον σκοτίζεται ἀπὸ πνευματικὴ νέφωση, ὑποχωρεῖ καὶ προκαταλαμβάνεται ὄλο καὶ περισσότερο ἀπ' τὴ σεξουαλικὴ ὁρμή.

Στὴν κατάσταση αὐτὴ ὁ σύντροφος κρίνεται μὲ παραμορφωτικὰ κάτοπτρα, χωρὶς νὰ εἶναι δυνατὸ νὰ ὑπάρξῃ ἀπόλυτα ἀντικειμενικὴ γνώση καὶ ἀξιολόγησις αὐτοῦ. Ἐπομένως οἱ προγαμιαῖες σεξουαλικὲς σχέσεις συντελοῦν, ὥστε οἱ γάμοι, ποὺ συνάπτονται κάτω ἀπ' τὴ γοητεία τους, νὰ ἀποφασίζονται ὄχι μὲ ἀπόλυτη ἐλευθερία, μὰ κάτω ἀπ' τὴ ψυχολογικὴ πίεσις ἀπατηλῆς μαγείας ἢ τετελεσμένων γεγονότων καὶ κάτω ἀπὸ καθεστὼς ἐλλείψεως τῶν ἀληθινῶν προϋποθέσεων καὶ ἀντικειμενικῶν κριτηρίων, ποὺ θὰ μπορούσαν νὰ ὀδηγήσουν στὸ νὰ εἴπῃ κανεὶς ὀρθά: «Σὺ καὶ ὄχι ἄλλος (ἄλλη)!».

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ Δ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ

Καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

Α Ν Α Κ Ο Ι Ν Ω Σ Ι Σ

Λόγω μεγάλης ἐλλείψεως χάρτου, εἴμεθα ἡναγκασμένοι, ὅπως παύσωμεν χορηγοῦντες παντὸς εἶδους ἀνάτυπα ἐκ τῶν δημοσιευομένων ἐν τοῖς Ἐκκλησιαστικοῖς Περιοδικοῖς ἄρθρων, πλὴν τῶν ἐν τῇ «ΘΕΟΛΟΓΙΑ» δημοσιευομένων ἐπιστημονικῶν μελετῶν, εἰς τοὺς συγγραφεῖς τῶν ὁποίων θὰ δίδωμεν ἑκατὸν (100) καὶ μόνον ἀνάτυπα. Συγχρόνως εἴμεθα ἡναγκασμένοι, ὅπως περιορίσωμεν μέχρι τοῦ κατωτάτου δυνατοῦ ὁρίου τὰς σελίδας τῶν Περιοδικῶν μας.

Ἐκ τῆς Διευθύνσεως

Φ Ω Ν Η Π Ι Σ Τ Ε Ω Σ

«Κύριος φωτισμός μου και σωτήρ μου· τίνα φοβή-
θήρομαι; Κύριος υπερασπιστής τῆς ζωῆς μου·
ἀπὸ τίνος δειλιάσω;» (Ψαλμ. κστ', 1).

1. Πίστις, ἡ ὁσισ τῆς ψυχῆς.

Ἡ Ἀφρικὴ, ὡς γνωστόν, εἶναι ἡ χώρα μετὰ τὰς ἀπεράντους
καὶ ἀνύδρους ἐρήμους. Ὁ ἥλιος, περισσότερον καυστικὸς ἐκεῖ, πυ-
ρακτώνει τὰς ἀχανεῖς ἐκτάσεις καὶ καθιστᾷ τὴν ἀτμόσφαιραν πνι-
γηράν. Τὰ καρβάνια τῶν ταξιδιωτῶν, καθὼς διασχίζουσι τὸ ἄξε-
γον ἔδαφος, κινδυνεύουσι ἀπὸ στιγμῆς εἰς στιγμήν νὰ ταφοῦν κάτω
ἀπὸ σύννεφα ἄμμιου, τὰ ὁποῖα φοβεροὶ τυφῶνες μεταφέρουσι μετὰ δαι-
μονιώδη ταχύτητα. Τὸ σαθρὸν ἔδαφος γλυστρᾷ ὑπὸ τοῦς πόδας,
καὶ ἡ πορεία γίνεται ἀρροκίνητος, ἐξαντλητικὴ. Ὁ ἄνθρωπος αἰ-
σθάνεται ὅτι εἶναι ἕρμαιον τῆς φύσεως, ἕνα σκούπιδι, τὸ ὁποῖον
εἶναι δυνατόν «ἐν ριπῇ ὀφθαλμοῦ» νὰ ἐνταφιασθῇ καὶ νὰ χαθῇ διὰ
διὰ παντὸς κάτω ἀπὸ τὸ παχὺ στρώμα τῆς ἄμμιου. Ὁ λάρυγξ ξη-
ραίνεται. Ἡ γλῶσσα κολλᾷ μέσα εἰς τὸ στόμα. Τὸ βλέμμα, θυσιμέ-
νον εἰς τὴν ἀπεραντοσύνην τοῦ χώρου, ἀναζητεῖ κάποιαν ὄσιν, ἡ
ὁποία θὰ τοῦ προσφέρῃ τὴν δρόσον τοῦ νεροῦ, τὴν σκιάν τῶν δέν-
δρων, τὴν ἀνάπαυσιν. Καὶ ὅταν εὑρῇ αὐτὸ τὸ ποθεινὸν καταφύγιον,
ἀφοῦ ἀνανεώσῃ ἐκεῖ τὰς δυνάμεις του, ξεκινᾷ καὶ πάλιν διὰ νὰ συνε-
χίσῃ τὴν πορείαν του, διὰ νὰ φθάσῃ εἰς τὸν τόπον τοῦ προορισμοῦ
του.

Μίαν ὄσιν θὰ ἀναζητῇ πάντοτε ὁ ἄνθρωπος, ὅστις πορεύεται
διὰ μέσου ἀνύδρου καὶ ἐρήμου γῆς. Μίαν ὄσιν ἐλπίδος, γαλήνης
καὶ ἀναπαύσεως ἀναζητεῖ ἡ ψυχὴ παντὸς ἀνθρώπου, καθὼς ὁδεύει
καὶ διασχίζει τὴν ἀύχμηράν ὁδὸν τῆς ἐπιγείου ζωῆς του. Διότι
τραχεῖα καὶ πλήρης κινδύνων καὶ δεινῶν ἀφορήτων εἶναι ἡ διὰ
μέσου τοῦ κόσμου τούτου πορεία μας. Τὸ πῦρ τῆς ἁμαρτίας, αὐτὸς
ὁ πυρετὸς τῆς σαρκὸς, κατέκαυσε τὰς ὁσισ τῆς ψυχῆς μας. Καὶ
αὐτὴ, ὡσὰν χρυσαλλίς μετὰ κεκαυμένας τὰς λεπτάς καὶ εὐαίσθητους
πτέρυγὰς τῆς, νοσταλγεῖ τὴν ὄσιν τοῦ Παραδείσου, ἐξ ἧς πάλαι
ποτε ἀπεβλήθη.

Τὴν ὄσιν αὐτὴν δυνάμεθα νὰ τὴν εὑρωμεν καὶ τώρα. Εἶναι
ἡ πίστις. Αὐτὴ καὶ μόνον εἶναι δυνατόν νὰ κατασδέσῃ τὸ πῦρ τὸ
φλογίζον τὰ μέλη τοῦ σώματός μας καὶ νὰ μᾶς παράσῃ ἀνακού-

φισιν και αναφυχην. Εις τας πηγας της θα ευρωμεν αφθονον υδωρ ζωης αιωνιου. Εις την θασιν της πιστεως θα αισθανθωμεν να μας θωπευη η γλυκεια αυρα της ελπιδος, το λαμπρον φως της θειας Χαριτος και προστασιας, το οποιον διαλυει τα σκοτη και τον φοβον και καθιστα τον ανθρωπον ατρομον, απτόητον, ακατάδελτον.

Εις τους ψαλμους, το θεσπεσιον τουτο δημιουργημα του υπο βαθυτάτης πιστεως καθοδηγουμένου ανθρωπίνου πνεύματος, θα ευρηγης, αναγνώστα μου, δυσπάρτους τοιαύτας θάσεις, εις τοιαύτην πληθώραν και ωραιότητα, ωστε ελόκληρον το θαυμαστον αυτό εργον να αποτελεη αληθή πνευματικόν παράδεισον. Ίσως ο ψαλμωδός εις περιπτώσεις τινάς υπο τα συντριπτικά πλήγματα των εχθρων του να ανοίγη το στόμα του δια να εκφράση την αγωνίαν του και την πικρίαν του· αλλά και εις την πλέον ζοφεράν κατάστασιν και αν εύρισκεται, δέν θα αποθαρρυνθῆ, αλλά θα εκφράση την πίστιν του εις τον Θεόν και την πεποίθησίν του ότι θα τύχη της βοηθείας παρ' αυτού. Και η πίστις του αυτή, η οποία πηγάζει εκ καρδιάς καθαρῆς, τονίζεται με τόσην έμφασιν, ωστε να ομοιάζη με κραυγήν, με αλαλαγμόν ενός αναμενομένου δεδαίου θριάμβου κατά των εχθρευομένων και μισούντων αυτόν. "Έχει την δύναμιν υδατος εξερχομένου δια τεραστίου πίδακος εκ των εγκάτων της γῆς και τείνοντος να ανυψωθῆ μέχρι ούρανοῦ. «Κύριος φωτισμός μου και σωτήρ μου· τίνα φοβηθήσομαι; Κύριος υπερασπιστής της ζωης μου· από τίνος δειλιάσω;» (Ψαλμ. κστ', 1). Είναι πραγματι τόσο πηγαία η φωνή του ψαλμωδοῦ και με τοιαύτην ακάθεστον ροήν και ανεπιτήδευτον πλοκήν εξέρχεται του στόματός του, ωστε ο ευσεβής αναγνώστης των ψαλμων να αισθάνηται και την ιδιικήν του ψυχην αιρομένην προς τον Θεόν, δσάκις αναγινώσκη τους πλήρεις εξάρσεως στίχους του· «Πρός σέ, Κύριε, ἦρα την ψυχην μου, ο Θεός μου» (Ψαλμ. κδ', 1).

2. Η νέκρωσις της πιστεως προκαλει θάνατον.

Πιστεύεις και σύ, αναγνώστα μου, εις τον Θεόν. Τουτο είναι δέβαιον. Έδοκίμασες και σύ την ανάγκην, την εσωτερικήν εκείνην ακαταμάχητον επιθυμίαν και παρόρησιν της ψυχῆς να μείνης μόνος, «ένώπιος ένωπίω», δια να αποταθῆς και συνομιλήσης με τον Θεόν. Θέλεις και σύ να δώσης έμφασιν εις αυτό το οποιον συγκλονίζει την υπόστασιν σου και με χείλη καθαρά, με καθαράν συνείδησιν και εκ καθαρῆς καρδιάς να επαναλάβης τους λόγους του ψαλμωδοῦ· «Πρός σέ, Κύριε, ἦρα την ψυχην μου, ο Θεός μου».

Διότι μόνον πλησίον Ἐκείνου εὐρίσκει ὄραση ἢ ψυχὴ σου. Εἰς αὐτὸν στηρίζεις ὅλας τὰς ἐλπίδας σου. Ἀνήγειρες μέσα εἰς τὰ ἐνδότερα τῆς ψυχῆς σου ἕνα θωμὸν καὶ εἰς στιγμὰς θλίψεων αἰσθάνεσαι ὅτι κοντὰ εἰς τὸν θωμὸν αὐτὸν εὐρίσκεις καταφυγὴν, παρηγορίαν, γαλήνην. Ἄν κάποιος κρημνίσῃ ἐντὸς σου τὸν θωμὸν αὐτόν, θὰ δοκιμάσῃς ἕνα τεράστιον κενόν, θὰ εὐρεθῆς εἰς τὸ χάος. Ὁ ποιητὴς Σίλλερ εἰς ἕνα ποίημά του λέγει χαρακτηριστικὰ τὰ ἑξῆς: «Θὰ ἦτο φρικτὸν, ἂν οἱ καμπάνες ξαφνικὰ κάποιο πρωτὶ ἐξήγγειλαν μὲ θαθὸν τρόπου πὼς ὁ Θεὸς ἀπέθανε. Στὴν ἀρχή, βουδὸς κι ἀμίλητος θὰ σκεκόταν ὁ καθένας. Μὰ ὕστερα θρήνοι καὶ προσευχῆς θὰ ἀκούονταν καὶ γοερὲς φωνές, γιατί ὅλοι νὰ τὸν ἀναστήσουν θὰ ἤθελαν».

Ὁ Θεὸς ὅμως εἶναι ἀθάνατος καὶ ζῆ ἐντὸς μας. Δὲν ἀποθνήσκει. Ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ἀποθνήσκει εἶναι ἡ πίστις μας πρὸς αὐτόν. Τὸ ἀντικείμενον τῆς πίστεως παραμένει αἰώνιον καὶ ἀθάνατον. Ὁ Θεὸς εἶναι ἡ μόνη ἀληθῆς πραγματικότης, ἡ ἀρχὴ τοῦ παντός. Ἐξ αὐτῆς τῆς ζωηφόρου πηγῆς ἀντλοῦμεν δύναμιν, φῶς, ἐλπίδα. «Ἐν αὐτῷ γὰρ ζῶμεν καὶ κινούμεθα καὶ ἐσμέν» (Πράξ. ιζ', 28). Μετὰ τοῦ αἰωνίου Πατρός μας μᾶς συνδέει ἡ πίστις. Δι' αὐτῆς διοχετεύεται εἰς ἡμᾶς, ὡς διὰ ἀγωγοῦ, τὸ ὕδωρ τῆς ζωῆς, ὅπως ἀκριδῶς διὰ τοῦ ὀμφαλίου λώρου διοχετεύονται εἰς τὸ ἐν τῇ κοιλίᾳ τῆς μητρὸς κυφορούμενον ἔμβρυον πάντα τὰ ἀναγκαῖα διὰ τὴν ζωὴν του καὶ ἀνάπτυξίν του στοιχεῖα. Καὶ ὅταν ὁ ὀμφάλιος λῶρος ἀποκοπῆ, τὸ ἔμβρυον ἀποθνήσκει.

Πρόσεχε, λοιπόν, ἀδελφέ μου, μὴ νεκρωθῆς ἐντὸς σου ἡ πίστις καὶ ἀποκοπῆς ἀπὸ τὸν Θεόν. Τότε θὰ ἐχῃς ἀποθάνει. Πρόσεχε μὴ τρεμοσδύνη τὸ φῶς τοῦ λύχνου τῆς. Ἡ περὶ τὴν πίστιν ἀσθένεια εἶναι ἡ σοβαρωτέρα νόσος τῆς ἀνθρωπίνης ὑπάρξεως. Εἶναι προτιμότερον νὰ στερηθῶμεν ἀμφοτέρων τῶν ὀφθαλμῶν, ἂν αὐτοὶ ἀποτελοῦν ἀφορμὴν σκανδαλισμοῦ καὶ κλονισμοῦ τῆς πίστεώς μας. Διότι μὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς βλέπομεν μόνον τὰ ὕλικά στοιχεῖα τοῦ κόσμου. Μὲ τὴν πίστιν ὅμως βλέπομεν καὶ τὰ μὴ θεωρούμενα, τὰ ἄυλα, τὰ πνευματικὰ, τὰ ὑπερκόσμια, τὰ ἀθάνατα καὶ αἰώνια. Πόσοι τυφλοὶ ἐπίστευσαν καὶ ἠκολούθησαν τὸν Κύριον! Καὶ πόσοι ἐξ ἐκείνων, οἱ ὁποῖοι εἶχον τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ ἔζησαν πλησίον του καὶ εἶδον τὰ θαύματά του, δὲν τὸν ἐπίστευσαν, διὰ νὰ ἐπαληθεύσῃ τὸ ὑπὸ τοῦ Προφήτου ρηθέν «Ἐμφανῆς ἐγενήθη τοῖς ἐμὲ μὴ ἐπερωτώσιν, εὐρέθην τοῖς ἐμὲ μὴ ζητοῦσιν» (Ἦσ. ξε', 1). Ἐκ τῆς πηγῆς τῆς πίστεως ἀρδεύεται καὶ ἐνδυναμοῦται καὶ θάλλει καὶ καρποφορεῖ τὸ δένδρον τῆς ἐλπίδος. Ἡ πίστις ἔχει δύναμιν πολὺ μεγαλυτέραν τοῦ πνεύματός μας, διότι μᾶς παρέχει ἀσφαλῆς πληροφoρίας καὶ διὰ τὰ μὴ βλέπομενα διὰ τῶν ὀφθαλμῶν. Ὁ θεῖος

Παῦλος εἰς τὴν πρὸς Ἑβραίους ἐπιστολὴν μᾶς δίδει τὸν ἀκριθέστερον ἴσως χαρακτηρισμὸν περὶ τῆς ἐννοίας καὶ τοῦ περιεχομένου τῆς πίστεως· «Ἔστι δὲ πίστις ἐλπίζομένων ὑπόστασις, πραγμάτων ἔλεγχος οὐ βλεπομένων» (Ἑβρ. ια', 1). Μὲ τὴν πίστιν τὰ πάντα γίνονται· φῶς, δύναμις, ζωὴ. Χωρὶς πίστιν μᾶς περιβάλλει τὸ σκότος, ὁ θάνατος.

3. Π ὥ ς θ ἂ ἐ ν ι σ χ ὴ σ ω μ ε ν τ ῆ ν π ῖ σ τ ι ν μ α ς.

Ἡ πίστις ὁμοιάζει μὲ δένδρον ἀπὸ τὰ πλέον εὐγενῆ καὶ εὐπαθῆ. Δὲν ἀναπτύσσεται, οὔτε εὐδοκίμει εἰς οἰοδῆποτε ἔδαφος καὶ χωρὶς τὴν συνδρομὴν τῶν καταλλήλων κλιματολογικῶν ὄρων. Πλέον τούτων ἔχει ἀνάγκην ἰδιαίτερας ἐπιμελείας καὶ μερίμνης. Εἶδετε τὸν καλὸν κηπουρὸν μὲ πόσῃ φροντίδι ἐπιμελεῖται τὰ σπάνια δένδρα ἢ ἄνθη τοῦ κήπου τοῦ διὰ τὰ κρατήσῃ εἰς τὴν φυσικὴν των κατάστασιν καὶ τὰ προλάβῃ τὸν μαρασμὸν των. Ἐγείρεται, λοιπὸν, ὁ κηπουρὸς τὴν πρωΐαν καὶ πρὸ τῆς ἀνατολῆς τοῦ ἡλίου ποτίζει τὰς ρίζας των, καθαρίζει καὶ ψεκάζει τὸν κορμὸν καὶ τὰ φυλλώματά των διὰ τὰ φονεύσῃ τὰ ἐπιβλαβῆ ἔντομα καὶ μικρόβια, τὰ ὅποια ἀπομυζοῦν τὴν ἰκμάδα των. Τὰ λιπαίνει μὲ τὸ κατάλληλον λίπασμα. Προσέχει τὸν χρωματισμὸν καὶ τὴν στιλπνότητα τῶν φύλλων. Ὅταν ἴδῃ ὅτι τὸ φύλλωμα κιτρινίζει καὶ μαραίνεται, ἀμέσως ἀντιλαμβάνεται ὅτι ἡ ρίζα, αὐτὴ ἡ ἀφανὴς τροφὸς καὶ ἡ πηγὴ τῆς ζωῆς τοῦ δένδρου, ἔχει διαβρωθῆ ἀπὸ σκώληκος καὶ τὸ δένδρον ἀπειλεῖται ἀπὸ βέβαιον θάνατον. Καὶ τότε, τί ἀπολογία· θὰ δώσῃ εἰς τὸν Κύριόν του, ὁ ὅποιος τὸν κατέστησεν ἐπιμελητὴν των;

Τὸ ἴδιον πρέπει νὰ πράττῃς καὶ σύ, ἀδελφέ μου, διὰ τὸ δένδρον τῆς πίστεώς σου. Καθάρισε μὲ προσοχὴν τὴν ἄλωνα τῆς καρδίας σου, ὅπου ἀπλοῦνται αἱ ρίζαι τῆς πίστεώς σου. Ἀπομάκρυνε ἐξ αὐτῆς τὰς καυστικὰς ἀκτῖνας τῶν ἐπιθυμιῶν σου, αἱ ὅποια ὡς σκώληκες ὑποδόσκουν ἀθέατοι καὶ κατατρόφων τὰς ρίζας τῆς πίστεώς σου. Καταπολέμησε μὲ τὴν δοῦθῆσαν τοῦ Κυρίου σου τὰ πάθη, τὰ ὅποια «ἐχθρὸς ἀνθρώπου» ἔρριψε λάθρα καὶ ἀπῆλθε. Ἐκρίζωσε τὰ παράσιτα, τὰ ὅποια ἀπειλοῦν νὰ συμπνίζουν τὴν πίστιν. Καὶ ἔσο ἔτοιμος πάντοτε νὰ ἀποδιώξῃς τὰ βέλη τοῦ πονηροῦ. Μὴ λησμονῆς ὅτι τὸ καλλίτερον λίπασμα τῆς πίστεως εἶναι ἡ προσευχὴ καὶ ἡ γονιμοτέρα δρόσος, ἡ δρόσος τῶν δακρύων σου.

Ναί, ἡ προσευχὴ εἶναι τὸ πρῶτιστον ἔργον σου καθ' ἑκάστην, μόλις ἐγερθῆς ἐκ τῆς κλίνης σου. Εἶναι ἡ καταλληλοτέρα

ώρα διὰ νὰ ἐπικοινωνήσῃς μετὰ τοῦ Κυρίου σου. Νὰ ἐξομολογηθῆς τὰς ἀδυναμίας καὶ ἁμαρτίας σου. Νὰ χύσῃς δάκρυα μετανοίας, ἐπικαλούμενος τὴν συγγνώμην καὶ τὴν βοήθειάν του διὰ τὰ ἔργα τῆς καθημερινῆς σου ζωῆς. Τότε, τὸ πρωῒ, ἢ διάνοιά σου εἶναι καθαριωτέρα καὶ ἡ ψυχὴ σου εὐρίσκεται ἐν ἐργηγόρσει. Αὐτὸ ἔπραττε καὶ ὁ Θεοσεβὴς ψαλμῳδός· «Τὸ πρωῒ εἰσακούσῃ τῆς φωνῆς μου, τὸ πρωῒ παραστήσομαι σοὶ καὶ ἐπόφει με» (Ψαλμ. ε', 4). Ἐκεῖνος δὲν παρέλειπε τὴν προσευχὴν του πολλάκις ἀπὸ νυκτὸς μέχρι πρωΐας. Κατέβρεχε τὴν στρωμνὴν του διὰ τῶν δακρῶν τῆς συντετριμμένης καὶ ἀλγούσης καρδίας του. Τὸ πρωῒ ἀνέμενε τὴν μετὰ τοῦ Θεοῦ διὰ τῆς προσευχῆς συνομιλίαν του καὶ τὴν ἀναγγελίαν τοῦ ἐλέους του· «Ἀκουστὸν ποίησόν μοι τὸ πρωῒ τὸ ἔλεός σου, ὅτι ἐπὶ σοὶ ἤλπισα· γνώρισόν μοι, Κύριε, ὁδόν, ἐν ἣ πορεύσομαι, ὅτι πρὸς σέ ἦρα τὴν ψυχὴν μου» (Ψαλμ. ρμγ', 8). Ὑποφέρομεν; Ἀδικούμεθα; Διωκόμεθα; Ἀσθενοῦμεν; Ὑγιαίνομεν; Πλουτοῦντες ἢ ἐξαπορούμενοι, χαίροντες ἢ κλαίοντες, ἅς προσευχόμεθα ἀδιαλείπτως. Ἄς μὴ ἀποκάμωμεν ἐκλιπαροῦντες τὸ ἔλεος καὶ τὴν βοήθειαν τοῦ Κυρίου. Μὴ μᾶς ἀποθαρρύνῃ ἢ θραδύτης του. Τὸ στάδιον τῆς δοκιμασίας μας πολλάκις εἶναι μακρόν. Ὅσον χειμαζόμεθα, τόσον θερμότερα πρέπει νὰ γίνεται ἡ προσευχή μας. Νὰ ἐμμένωμεν. Τί μᾶς ἐδίδαξεν ὁ Κύριος διὰ τῆς παραβολῆς τοῦ ἀδίκου κριτοῦ; Ἄς τὴν ὑπενθυμίσωμεν.

Εἰς μίαν πόλιν λέγει, ὅτι ὑπῆρχεν ἓνας δικαστὴς ἄδικος, μὴ φοβούμενος τὸν Θεὸν καὶ μὴ ἐντρέπόμενος τοὺς ἀνθρώπους. Μία χήρα ἀδικουμένη προσέφυγεν εἰς αὐτὸν ζητοῦσα τὴν ἐκ τοῦ νόμου προστασίαν κατὰ τοῦ ἀντιδίκου τῆς. Ἀλλὰ ὁ δικαστὴς παρέμεινεν ἀπαθὴς καὶ ἐκράτει ἐπὶ μακρόν τὴν δίκην ἐν ἐκκρεμότητι, μὴ θέλων νὰ ἀποδώσῃ τὸ δίκαιον εἰς τὴν ταλαίπωρον χήραν. Ἐκείνη ὁμῶς δὲν ἀπεθαρρύνθη ἀπὸ τὴν στάσιν του. Ἐπίστευεν εἰς τὸ δίκαιόν τῆς. Δὲν ἔπαυσε, λοιπόν, νὰ τὸν ἐπισκέπτεται διαρκῶς καὶ νὰ τὸν παρακαλῇ μετὰ φορτικότητος. Τοῦτο καὶ μόνον ἠνάγκασε τὸν ἄδικον κριτὴν νὰ τῆς ἀποδώσῃ τὸ δίκαιον. «Διὰ γε τὸ παρέχειν μοι κόπον τὴν χήραν ταύτην ἐκδικήσω αὐτήν, ἵνα μὴ εἰς τέλος ἐρχομένη ὑποπιάζῃ με» (Λουκ. ιη', 5). Καὶ ὁ Κύριος παρατη-

ρεί· Ἄν ὁ ἄδικος κριτὴς ἀπέδωκε δικαιοσύνην, πόσον μᾶλλον ὁ Πατὴρ ἡμῶν ὁ δίκαιος δὲν θὰ ἱκανοποιήσῃ τὰ αἰτήματα τῶν τέκνων του «τῶν δοῶντων πρὸς αὐτὸν ἡμέρας καὶ νυκτός;» (Λουκ. ιη', 7). Σκοπὸς τοῦ Κυρίου διὰ τῆς παραβολῆς ταύτης ἦτο νὰ διδάξῃ εἰς τοὺς μαθητάς του ὅτι πρέπει πάντοτε νὰ προσεύχωνται καὶ νὰ ἀναμένουν ὅπως δῶτε με ὑπομονὴν καὶ χωρὶς μεμφιμορίας τὴν δικαιοσύνην καὶ τὴν δόξθειαν τοῦ Θεοῦ.

Ἄς ἐνισχύσωμεν τὴν πίστιν μας διὰ τῆς προσευχῆς. Οὕτω πράττοντες καὶ τὴν σωτηρίαν τῶν ψυχῶν ἡμῶν οἰκοδομοῦμεν καὶ τὸν Οὐράνιον ἡμῶν Πατέρα εὐχαριστοῦμεν, προσδοκῶντες ἀπόδοσιν δικαιοσύνης παρὰ τοῦ μεγάλου καὶ δικαίου κριτοῦ, ὅταν ἔλθῃ, ἵνα κρίνῃ ζῶντας καὶ νεκρούς. Θὰ ἔχωμεν ὅμως τὴν ὑπομονὴν νὰ κρατήσωμεν ἑδραίαν τὴν πίστιν μας μέχρι τέλους; Ἴδου τὸ ἐρώτημα, τὸ ὁποῖον καὶ τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν ἀπησχόλησε! «Πλὴν ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἔλθων ἄρα εὐρήσει τὴν πίστιν ἐπὶ τῆς γῆς;» (Λουκ. ιη', 8). Εἰς ἡμᾶς ἐναπόκειται νὰ μὴ ἐπαληθεύσουν οἱ φόβοι τοῦ Κυρίου.

† Ὁ Δράμας ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ

Α Ν Α Κ Ο Ι Ν Ω Σ Ι Σ

Ἀποφάσει τῆς Ἐποπτικῆς Συνοδικῆς Ἐπιτροπῆς (Πρακτικὸν τῆς 23/1/69), ἅπαντες οἱ Ἱ. Ναοὶ τῆς Χώρας εἰς τοὺς ὁποίους ἀπεστέλλετο ἡ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» δὲν θὰ λαμβάνωσιν εἰς τὸ ἐξῆς φύλλον καθ' ὑποχρέωσιν. Οἱ Πρόεδροι τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Συμβουλίων ἐκάστου Ἱ. Ναοῦ, ἐφ' ὅσον ἐπιθυμοῦν νὰ συνεχισθῇ ἡ ἀποστολὴ διὰ νὰ ἔχωσι τὴν σειρὰν τῶν τόμων τοῦ Περιδικοῦ εἰς τὰς Βιβλιοθήκας τῶν Ἱ. Ναῶν, παρακαλοῦνται νὰ δηλώσωσι τοῦτο ἐγγράφως, συναποστέλλοντες καὶ τὴν ἐτήσιαν συνδρομὴν, ὁδὸς Ἰωάννου Γενναδίου 14, Ἀθῆναι (140), Περιδικὸν «ΕΚΚΛΗΣΙΑ».

Η ΘΕΣΗ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΣΕ ΜΙΑ ΠΡΟΣΠΑΘΕΙΑ ΓΕΝΕΤΗΣΙΑΣ ΔΙΑΠΑΙΔΑΓΩΓΗΣΕΩΣ ΤΟΥ ΛΑΟΥ*

Δ'. Ποιούς και πώς θα καθοδηγήσει η
Ἐκκλησία;

Οἱ πρῶτοι ἄνθρωποι στοὺς ὁποίους ἡ Ἐκκλησία θὰ ἀπευθυνθεῖ γιὰ μιὰ γενετήσια διαπαιδαγώγηση εἶναι τὰ ὄργανά της, τὰ ὁποῖα θὰ χρησιμοποιήσῃ ὡς διαφωτιστές. "Ὅσα εἶπε ὁ Γρηγόριος ὁ Θεολόγος γιὰ τοὺς κληρικούς, ὅτι πρέπει πρῶτα νὰ φωτισθοῦν καὶ ἔπειτα νὰ φωτίσουν, ἔχουν ἐφαρμογή καὶ ἐδῶ. Οἱ κληρικοὶ ὅλων τῶν βαθμῶν — ἐπαναλαμβάνουμε ὅλων — ἔχουν πολλὰ νὰ μελετήσουν πρὶν ἐπιχειρήσουν μιὰ γενετήσια διαπαιδαγώγηση τῶν ἄλλων. Ἰδιαιτέρη φροντίδα πρέπει νὰ καταβάλουν οἱ ἱεροκλήρυκες, οἱ πνευματικοὶ πατέρες, οἱ ἐφημέριοι καὶ οἱ λαϊκοὶ θεολόγοι, γιὰτὶ καθημερινὰ ἔρχονται σὲ ἐπικοινωνία μὲ μεγάλες μάζες λαοῦ, τίς ὁποῖες καὶ ἐπηρεάζουν. "Ἄν ὅλοι αὐτοὶ διαφωτισθοῦν σωστὰ καὶ πιστέψουν στὴ σπουδαιότητα μιᾶς γενετήσιας διαπαιδαγωγήσεως, ὑπάρχει δάσιμη ἐλπίδα ὅτι ἡ προσπάθεια θὰ ἀποδώσῃ πολλοὺς καρπούς.

Στὴ συνέχεια ἡ Ἐκκλησία καὶ μπορεῖ καὶ πρέπει νὰ ἀπευθυνθεῖ σὲ ὅλο τὸ λαό της, στὸ πλήρωμα τῆς Ἐκκλησίας, ὅπως τὸ λέμε θεολογικά. Ἀκόμη καὶ ἐκεῖνοι τοῦ λόγου ἡλικίας, καταρτίσεως ἢ πνευματικῆς ὀριμότητος δὲν ἔχουν δικὰ τους προβλήματα γενετήσιας διαπαιδαγωγήσεως, θὰ ἦταν σκόπιμο νὰ πληροφορηθοῦν τὴν προσπάθεια τῆς Ἐκκλησίας καὶ τίς ἰδιαιτέρες θέσεις της, γιὰτὶ καὶ αὐτοὶ ἐπηρεάζουν ἄλλους καὶ γιὰτὶ πρέπει νὰ δημιουργηθεῖ ἓνα γενικὸ κλίμα, μέσα στὸ ὁποῖο ἡ προσπάθεια θὰ καρποφορήσῃ. Περιττὸ ἴσως νὰ λεχθεῖ ὅτι ἡ Ἐκκλησία θὰ ἐνδιαφερθεῖ ἰδιαιτέρα γιὰ τὰ παιδιά καὶ τοὺς νέους, ἀφοῦ ἐδῶ κυρίως ὑπάρχει τὸ πρόβλημα. Στὸν τομέα αὐτὸν μεγάλη θὰ εἶναι ἡ προσφορὰ τῶν Κατηχητῶν, τῶν Θεολόγων - Καθηγητῶν καὶ μάλιστα τῶν Ἱεροδιδασκάλων καὶ τῶν Ἐφημερίων - Ἐκπαι-

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 279 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 10 τεύχους.

δευτικῶν τῆς Μέσης γενικῆς ἢ τεχνικῆς Παιδείας²⁵. Τὸ πολύτιμο αὐτὸ δυναμικὸ τῆς Ἐκκλησίας μπορεῖ νὰ ἀξιοποιηθῆι καὶ νὰ ἀποδώσει θαυμάσια, ἀν' ἡ ἡγεσία τῆς Ἐκκλησίας πιστεύσει στὴν ὑπαρξή του καὶ τοῦ δώσει τὴν θέσιν ποῦ τὸ ἄξιζει, πράγμα ποῦ μέχρι τώρα δὲν ἔγινε τέλεια. Τέλος, ἡ Ἐκκλησία θὰ ἀπευθυνθεῖ καὶ στὴν κοινὴν γυνώμη, ὅπως αὐτὴ διαμορφώνεται μὲ τὰ σύγχρονα κυκλώματα, ὅχι γιὰ ἄλλο λόγο, ἀλλὰ γιὰ νὰ τὴν πείσει ὅτι ἀσχολεῖται πολὺ σοβαρὰ μὲ ἓνα πολὺ σοβαρὸ θέμα.

Δὲν εἶναι λιγότερο σημαντικό τὸ πῶς ἡ Ἐκκλησία θὰ ὑλοποιήσῃ τὸ εἰδικὸ αὐτὸ πρόγραμμά της, δηλαδή τὸ ποῖα μέσα μπορεῖ καὶ θὰ χρησιμοποιοῦν γιὰ τὴν εἰδικὴ αὐτὴ περίπτωσιν. Ἡ ὀργάνωσιν καὶ μεθόδευσιν τῆς προσπάθειας μπορεῖ νὰ ἀποδειχθεῖ σωτήρια γιὰ τὸ θέμα, ὅμως ὁ αὐτοσχεδιασμός καὶ ἡ ἔμπνευσιν τῆς στιγμῆς μπορεῖ νὰ ἀποδειχθοῦν στὴν τελευταία ἀνάλυσιν καταστροφικὰ. Ἐπομένως προέχει ἡ οὐσιαστικὴ μελέτη τοῦ θέματος καὶ ἡ μεθοδὸς υλοποιήσεώς του.

Ἐφ' ἑαυτῶν μπορεῖ ν' ἀποδειχθοῦν εἰδικὰ σεμινάρια γιὰ τὰ στελέχη καὶ τοὺς συνεργάτες τῆς Ἐκκλησίας, στὰ ὁποῖα ἀπὸ εἰδικοὺς ἀνθρώπους θὰ γίνῃ ἡ ἀναγκαία ἐπιμόρφωσιν τῶν στελεχῶν, ποῦ θὰ ὑλοποιήσουν τὸ πρόγραμμα τῆς διαπαιδαγωγήσεως. Τὰ σεμινάρια στὰ μεγάλα ἀστικά κέντρα μπορεῖ νὰ γίνοντι χωριστὰ γιὰ εἰδικὰ κατηγορίες στελεχῶν. Παραδείγματός χάριν ἄλλα σεμινάρια γιὰ πνευματικούς, ἄλλα γιὰ κατηχήτριες, ἄλλα γιὰ ἐφημερίους - ἐκπαιδευτικούς κ.λ.π. Στὰ μικρὰ μέρη ἴσως χρειαστεῖ ὅλα τὰ στελέχη νὰ ἐνωθοῦν σὲ μιὰ ὁμάδα.

Ἡ μέθοδος τῶν ἐγκυκλίων, ποῦ εἶναι γραμμένες σὲ δύσκαμπτη καθαρεύουσα καὶ διαβάζονται μὲ στόμφο ἀπὸ τὸν ἀμῶνα τὴν ὥρα τῆς κυριακάτικης δημόσιας λατρείας, συνήθως δὲν ἀποδίδει. Θὰ μπορούσε ὅμως καὶ αὐτὴ νὰ συμβάλῃ, ἀν' οἱ ἐγκύκλιοι γράφονταν διαφορητικά, ἀν' ἐξέφευγαν ἀπὸ τὸ πομπῶδες ὕφος καὶ ἔφταναν σὲ τόνο διαλόγου, καί, πρὸ παντός, ἀν' ἀπλῶς ἔθεταν μερικὰς ἀρχὰς καὶ προετοιμάζαν τὸ ἔδαφος γιὰ τὴ συστηματικὴ ἐργασία ποῦ θ' ἀκολουθῆσει, ἀντὶ νὰ ἐπιχειροῦν μέσα σὲ 5' - 10' τῆς ὥρας νὰ λύσουν προβλήματα ποῦ

25. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΦΟΥΣΚΑ, Ἐφημέριοι - Ἐκπαιδευτικοί Μ. Ε. Ἀθῆναι 1978.

δασανίζουσαν τοὺς ἀνθρώπους μιὰ ζωή. Ἐκτενέστερες ἐγκύκλιοι θὰ μπορούσαν νὰ κυκλοφορήσουν καὶ σὲ ἀνεξάρτητα τεύχη²⁶ μὲ τὴν προϋπόθεσι ὅτι θὰ ἦταν πραγματικά ὀρθόδοξα κείμενα.

Ἀποτελεσματικότερη θὰ ἦταν ἡ δ η μ ο σ ί ε υ σ η ε ἰ δ ι κ ῶ ν ἐ κ λ α ῖ κ ε υ μ ἔ ν ω ν μ ε λ ε τ ῶ ν καὶ β ἰ β λ ῖ ω ν, πού θὰ γράφονταν μὲ τὴ φροντίδα τῆς Ἐκκλησίας ἀπὸ εἰδικούς, θὰ κυκλοφορούσαν σὲ μεγάλο τιρᾶξ καὶ θὰ μοιράζονταν δωρεὰν ἢ θὰ χρεώνονταν ἐλάχιστα²⁷. Θέμα οἰκονομικὸ δὲν ὑπάρχει γιὰ τοὺς ἐπιτελικούς Ὀργανισμούς τῆς Ἐκκλησίας. Ἀλλὰ καὶ ἂν ὑπάρχει, εἶναι δυνατὴ μιὰ ἱεράρχηση, γιὰ νὰ δοθεῖ κάποια προτεραιότητα. Σκόπιμο καὶ πολὺ χρήσιμο εἶναι οἱ ἐκδόσεις αὐτὲς νὰ μὴ εἶναι μαῦρα γράμματα σὲ ἄσπρο χαρτί, ἀλλὰ νὰ εἶναι κ ο μ ψ ἔ ς, ε ὑ χ ἄ ρ ι σ τ ε ς, ἐ λ κ υ σ τ ι κ ἔ ς, μὲ εἰκόνας, πίνακες καὶ παραστάσεις, UP TO DATE. Ἐδῶ ἐντάσσεται καὶ ἡ δημοσίευση σχετικῶν ἄρθρων στὶς δεκάδες τῶν ἐκκλησιαστικῶν περιοδικῶν καὶ φυλλαδίων πού κυκλοφοροῦν στὸ κέντρο καὶ τὶς ἐπαρχίες, ἰδιαίτερα μάλιστα στὴ «Φωνὴ Κυρίου», πού κυκλοφορεῖ σὲ ἑκατοντάδες χιλιάδες ἀντίτυπα κάθε φορά. Ἐπίσης μπορούν νὰ ἐκτυπωθοῦν καλαισθητὰ τευχίδια, πολύπτυχα, φέιγ-βολάν, ἀφίσσες, κάρτες μὲ συνθήματα, ἀναμνηστικὰ καὶ ἄλλα προϊόντα τῆς σύγχρονης τυπογραφίας, μὲ τὴν ἐπιδίωξη νὰ μποῦν σὲ κάθε σπίτι καὶ νὰ φ θ ἄ σ ο υ ν σὲ ὄ λ α τ ἄ χ ἔ ρ ι α.

Ὅ,τιδήποτε ὅμως καὶ ἂν πεῖ ἡ Ἐκκλησία καὶ μὲ ὅποιοδήποτε τρόπο καὶ ἂν τὸ διαδώσει, πρέπει νὰ τὸ κάμει ὅπως ταιριάζει στὴ φύση καὶ τὴν ἀποστολὴ τῆς, δηλαδὴ μὲ σ ε β α σ μ ὸ καὶ ἀ γ ἄ π η σ τ ὸ ἀ ν θ ρ ῶ π ι ν ο π ρ ὶ σ ω π ο, μὲ

26. Οἱ σχετικὲς ἐγκύκλιοι ξένων Ἐκκλησιῶν, ὅπως π.χ. «CASTI CONNUBII» τοῦ Πάπα Πίου ΙΑ' καὶ «PROBLEMS OF MARRIAGE AND DIVORCE» τοῦ ἀρχιεπισκόπου τοῦ Καντέρμπουρου (Λονδῖνο 1955), εἶναι ἕνας καλὸς ὁδηγός.

27. Ἐὸ βιβλίον «SEX, LOVE AND MARRIAGE» τοῦ R. H. BAINTON κυκλοφόρησε στὴ Μ. Βρεταννία σὲ ἀλλεπάλληλες ἐκδόσεις ἀπὸ τὸ 1957 ὡς «βιβλίον τσέπης» τῶν ἐκδόσεων COLLINS στὴν ἀπίστευτη τιμὴ τῶν δύο μίαι σελινίων, περίπου 10 δρχ. Ἄν ἕνας ἐμπορικὸς ἐκδοτικὸς οἶκος κυκλοφορεῖ τόσο φθηνὰ σὲ τιμὴ βιβλίου ἀλλὰ ἀξιόλογα σὲ περιεχόμενο, μπορεῖ κανεὶς νὰ φαντασθεῖ τί θαύματα εἶναι δυνατό νὰ κάνει ἡ Ἐκκλησία μᾶς στὸν τομέα αὐτό.

ἀντικειμενικότητα, με κατανόηση, χωρίς προκατάληψη ἢ φανατισμό. Ἡ διακονία τοῦ λόγου εἶναι ὑπεύθυνο λειτουργήμα καὶ εἶναι ἀνάγκη νὰ σταθεῖ ψηλά. Ἄλλωστε καὶ στὸ σημεῖο αὐτὸ ὁ λόγος τῆς Ἐκκλησίας μπορεῖ νὰ εἶναι «ἐνεργῆς καὶ τομώτερος ὑπὲρ πᾶσαν μάχαιραν δίστομον, διικνούμενος ἄχρι μερισμοῦ ψυχῆς τε καὶ πνεύματος, ἀρμῶν τε καὶ μυελῶν καὶ κριτικὸς ἐνθυμίσεων καὶ ἐννοιῶν καρδίας»²⁸.

Ε'. Ποῖες ὠφέλειες θὰ μποροῦσε νὰ περιμένει ἡ Ἐκκλησία ἀπὸ μιὰ γενετήσια διαπαιδαγώγηση πού θὰ γινόταν με εὐθύνη καὶ πρωτοβουλία της;

Ἡ διατήρηση τοῦ γοήτρου τῆς Ἐκκλησίας ὡς Μητέρας, ἡ ὁποία φροντίζει γιὰ ὅλα τὰ προβλήματα τῶν παιδιῶν της, θὰ ἦταν ὁ πρῶτος καρπὸς τῆς προσπάθειας πού θὰ ἔκανε γιὰ μιὰ γενετήσια διαπαιδαγώγηση τοῦ λαοῦ της. Καθὼς ἡ φυσικὴ μητέρα, πού ἐνδιαφέρεται γιὰ μιὰ ἰσορροπὴ ἀνάπτυξη ὄλων τῶν ἱκανοτήτων τῶν παιδιῶν της καὶ ἀντιμετωπίζει ὅλες τὶς ἀνάγκες τῶν παιδιῶν της, κερδίζει τὴν ἐκτίμηση καὶ τὴν ἀναγνώρισή της ὡς μητέρας, ἔτσι καὶ ἡ Ἐκκλησία ἐξασφαλίζει τὸ σεβασμὸ ἀπὸ τὰ παιδιά της καὶ τὴν καθιέρωσή της ὡς πνευματικῆς μητέρας, ὅταν ἔχει ἀποδείξει τὴ στοργὴ καὶ τὴ μέριμνά της γιὰ ὅ,τι ἀπασχολεῖ τὰ παιδιά της. Ἄν καὶ ἡ φύση ἀκόμη ἀντιδρᾷ στὴν ἀστοργία, πολὺ περισσότερο ἔχει πού ὑπάρχουν μόνο πνευματικὲς σχέσεις ἢ ἀδιαφορία ἢ ἡ μονομερῆς θεραπεία ὀρισμένων μόνο ἀναγκῶν, μεταβάλλουν τὶς σχέσεις σὲ καθαρὰ τυπικὲς καὶ εὐθραυστες. Ἐπομένως ἡ διατήρηση τοῦ γοήτρου τῆς Ἐκκλησίας στὴν ψυχὴ τοῦ λαοῦ ὡς στοργικῆς καὶ ἄξιας Μητέρας, δὲν εἶναι ἀμελητέος καρπός, γιατί καθημερινὰ ἀνανεώνει τὸν οὐσιαστικὸ σύνδεσμο καὶ ἐτοιμάζει τὸ κλίμα ἀποδοχῆς τοῦ ἡγετικοῦ ρόλου τῆς Ἐκκλησίας.

Ἡ ἔμπρακτὴ ἀπασχόληση τῆς Ἐκκλησίας με τὰ προβλήματα τῶν μελῶν της προδιαθέτει εὐμενῶς τοὺς πιστοὺς ἀπέναντί της, καὶ αὐτὴ ἡ προδιάθεση ἀποβαίνει παράγων ἀνασταλτικὸς τῶν ἀπωθήσεων, πού πολλὰς φορὲς ὁ σύγχρονος ἄνθρωπος δείχνει στὶς πνευματικὲς ἀξίες. Ἀντίθετα ἀπὸ ὅ,τι πι-

28. Ἐβρ. 4, 12.

στεύουν μερικοί, ή σοβαρή ένασχόληση τής Ἐκκλησίας με τέτοια ζητήματα δὲ μειώνει τὴν ἐμπιστοσύνη τῶν μελῶν τῆς στῆν ἀξιοπρέπειά τῆς, ἀλλὰ ἐπαυξάνει τὴν ἀγάπη τους καὶ «ἀναζωπυρεῖ τὸ χάρισμα»²⁹.

Ἔτσι ἢ ἀλλιῶς τὸ πρόβλημα τῆς γενετήσιας διαπαιδαγωγῆσεως ὑπάρχει καὶ ἀπασχολεῖ πολλούς. Ἡ Ἐκκλησία με τὴν παρέμβασή τῆς θὰ μπορούσε νὰ συμβάλει στὴ σωστὴ ἀντιμετώπιση τοῦ. Κέρδος, δηλαδή, ποὺ θὰ μπορούσε ἢ Ἐκκλησία νὰ περιμένει ἀπὸ τὴν ἐνεργὸ καὶ θετικὴ ἀνάμειξή τῆς, θὰ ἦταν αὐτὸ τὸ ἴδιον τὸ θέμα, ποὺ θὰ ἀντιμετωπιζόταν σωστά. Ἄν λάβουμε ὑπόψη μας ὅτι σὲ διεθνή κλίμακα με τὴν ὁποία καὶ ἡ χώρα μας θρῖσκεται σὲ σχέσεις εὐθέως ἀνάλογες, τὸ κύκλωμα τοῦ γενετήσιου ἐνστίκτου παρουσιάζει ἀνησυχητικὰ σημεῖα ἐκτροχιασμοῦ καὶ σήψεως³⁰, κατανοοῦμε ὅτι ἡ σωστὴ ἀντιμετώπιση τοῦ προβλήματος εἶναι ζωτικῆς σημασίας καὶ συχνὰ γίνεται ζήτημα ζωῆς ἢ θανάτου. Ἐπομένως ἡ σωστὴ ἀντιμετώπιση τοῦ θέματος εἶναι ἓνα ἀνυπολόγιστο κέρδος γιὰ τοὺς πιστοὺς καὶ στῆν τελευταία ἀνάλυση γιὰ τὴν Ἐκκλησία τὴν ἴδια.

Ἀναμένεται, καὶ ὄχι ἀδόσιμα, ὅτι ἡ ἐκστρατεία γιὰ μιὰ σωστὴ γενετήσια διαπαιδαγωγὴ θὰ εἶναι ἀνάσχησις καὶ ἀνάσχησις ἐν γένεσι καὶ ἀνάσχησις ἐν ἀνάσχησι. Ἡ, με ἄλλα λόγια, ἀναμένεται νὰ ἔχουμε καλύτερη υγεία, γερὰ παιδιά, υγιεῖς στρατιῶτες, λιγότερες περιπτώσεις θεραπειάς, οἰκονομία στὶς δημόσιες δαπάνες³¹, μεγαλύτερη ἀπασχόληση καὶ μεγαλύτερη ἀπόδοση τοῦ

29. Β' Τιμ. 1, 6.

30. «Ἀπὸ τὸ «βιβλίον κινήσεως» ἐνὸς διαφθορεῖου ποὺ λειτουργοῦσε σύμφωνα με τοὺς νόμους καὶ τίς ἀποφάσεις τῆς Πολιτείας, ἀντλοῦμε τὰ ἑξῆς στοιχεία: Κατὰ τὸ χρονικὸ διάστημα ἀπὸ 8.10.50 - 21.8.51, δηλαδή σὲ 240 «ἐργάσιμες» ἡμέρες, ἐργάστηκαν 1-9 γυναῖκες, δέχτηκαν 23.507 ἄνδρες καὶ εἰσέπραξαν 190.000 δρχ., δηλαδή 8 δραχμὲς γιὰ κάθε «ἐπίσκεψη». Μία ἀπὸ τίς γυναῖκες αὐτὲς δέχθηκε σὲ τρεῖς συνεχεῖς μέρες 145 ἄνδρες καὶ σὲ μιὰ μόνο ἡμέρα 55 ἄνδρες. Τὸ καταπληκτικότερο εἶναι ὅτι τρεῖς ἀπὸ τίς γυναῖκες αὐτὲς ἦταν ἀγράμματα καὶ στῆν ἀπόδειξη εἰσπράξεως, ἀντὶ γιὰ ὑπογραφή, χάραξαν τὸ σημεῖο τοῦ Σταυροῦ» (Νίκου Ψαρουδάκη, Κατηγορῶ, Ἀθῆνα: 1964, σελ. 19-20.

31. «Μιὰ ἔρευνα ἀμερικανοῦ συγγραφέως ἀπέδειξε, ὅτι ἀπὸ ἓνα καὶ μόνον ἔκφυλον ἄνθρωπον εἰς διάστημα 75 ἐτῶν προέκυψεν ἓν τεράστιον

ἐργατικῷ δυναμικῷ, περισσότερη διαύγεια πνεύματος, ἀφοσίωση τῶν νέων σὰ καθήκοντά τους, περιστολή τῶν κάθε εἴδους ἐκτροπῶν. "Ὅλα αὐτὰ δὲν εἶναι κέρδη μόνο γιὰ τὴν Πολιτεία" εἶναι καὶ ἡ γιὰ τὴν Ἐκκλησίαν, ἡ ὁποία ἔτσι θὰ βρεῖ προσφορότερο ἔδαφος γιὰ τὴν σπορὰ τοῦ Λόγου τοῦ Θεοῦ καὶ μεγαλύτερη τὴν πιθανότητα νὰ ὁδηγήσει τὰ λογικὰ πρόβατα «εἰς νομὰς χαρισμάτων». Θὰ μπορούσαμε νὰ τὸ ποῦμε καὶ ἀλλιῶς: Ἡ θετικὴ ἀνάμειξη καὶ συμβολὴ τῆς Ἐκκλησίας σὲ μιὰ εὐρεία προσπάθεια γενετήσιας διαπαιδαγωγήσεως θὰ συντελέσει τελικὰ στὴν ἐπιβολὴ τῆς γραμμῆς τῆς στοὺν τομέα αὐτό, ἔστω καὶ ἂν μέρος μόνο τῶν προτάσεων τῆς γίνεαι δεκτό. Παρὰ τὴν ἀναμφισβήτητη πνευματικὴ ὑπεροχὴ τῆς φύσεως τῆς Ἐκκλησίας ἔναντι ἄλλων κοσμικῶν φορέων καὶ τὴν ἡγετικὴ τῆς ἀποστολῆς σὲ προβλήματα κατευθύνσεως τῶν ἀνθρώπων, εἶναι ἀνάγκη νὰ κατανοηθεῖ ὅτι ἡ Ἐκκλησία δὲν ἔχει τίποτε νὰ χάσει ἂν στὸ προκείμενο θέμα καθίσει ὡς ἰσότιμος ἑταῖρος σὲ ἕνα στρογγυλὸ τραπέζι μελέτης καὶ συνεργασίας.

Πρωτοπρεσβύτερος

ΚΩΝΣΤ. Μ. ΦΟΥΣΚΑΣ, Δρ. Θ. καὶ Φ.

γενεαλογικὸν δένδρον με 1200 ἀπογόνους ἐκφύλους, ἀνισορρόπους, ἀλκοολικούς καὶ ἀκολάστους, διὰ τοὺς ὁποίους τὸ Ἀμερικανικὸν Δημόσιον ἐδᾶπάνησεν ὡς ἐξόδα φυλακίσεως ἢ νοσηλείας 1.250.000 δολλάρια» (Χρ. Γαλιούρη, στὸ βιβλίον τῆς Ἀπ. Διακονίας, Ὁ Πνευματικὸς καὶ τὸ ἔργον του, Ἀθήναι 1959, σελ. 4).

ΙΔΕΟΛΟΓΙΚΟΙ ΔΙΑΛΟΓΟΙ

ΚΡΑΥΓΗ ΑΠΕΛΠΙΣΙΑΣ

Ἡ χρησιμοθηρική ἀντίληψη γιὰ τὸ σκοπὸ τῆς παιδείας, πὺν βρίσκει καὶ στὴν πατρίδα μας ὀπαδοὺς, εἶναι γνήσιο τέκνο τῆς καταναλωτικῆς μας κοινωνίας καὶ ἀφήνει τοὺς νέους ἀκάλυπτους στὴν προπαγάνδα τοῦ καθενὸς ψευδομεσοίου, μὲ ἀποτέλεσμα τὴ μεταβολὴ τῆς προσωπικότητος καὶ τὸν ολοκληρωτικὸ ἀποπροσανατολισμὸ.

Γονεῖς στὴ Δυτικὴ Εὐρώπη καὶ στὴν Ἀμερική, ἀπογοητευμένοι τελείως ἀπὸ τὴν ἀδιαφορία τῶν ἀρμοδίων καὶ τὰ κενὰ τῆς νομοθεσίας, ὀργανώνονται σὲ «Συλλόγους Πρωτοβουλίας» καὶ προσπαθοῦν νὰ περισυλλέξουν τὰ συντρίμια μιᾶς τέτοιας «ἀγωγῆς». Στὴ Γερμανία συγκροτήθηκε μάλιστα καὶ εἰδικὴ «Ὁμάς Ἐργασίας» τῶν συλλόγων αὐτῶν μὲ τὴν ὀνομασία «Δράσεις γιὰ πνευματικὴ καὶ ψυχικὴ ἐλευθερία», ἡ ὁποία ὀργανώνει καὶ εἰδικὰ συνέδρια ἐμπειρογνομῶνων, γιὰ τὴ μελέτη τῶν προβλημάτων πὺν δημιουργεῖ ἢ προσχώρησι νέων στὶς ὀνομαζόμενες «Θρησκείες τῆς Νεότητος». Τέτοιο συνέδριο ἦταν καὶ ἐκεῖνο πὺν ὀργανώθηκε τὸ περασμένο ἔτος στὴν Ἱατρικὴ Σχολὴ τοῦ Ἀννοβέρου. Ἐκεῖ ὑποβλήθηκε καὶ εἰδικὸ ὑπόμνημα τῶν «Συλλόγων Πρωτοβουλίας Γονέων», σὸ ὁποῖο περιλαμβάνοντο καὶ 34 ἐκθέσεις περιστατικῶν, προερχόμενες κυρίως ἀπὸ γονεῖς. Στὴ συνέχεια παραθέτουμε μικρὸ ἀπόσπασμα. Ὅμιλεῖ μιὰ μητέρα:

«Τὸ 1971 σταμάτησαν τὴν 17χρονη κόρη μου σὲ πεζόδρομο καὶ τὴν προσκάλεσαν σὲ ἰχριστιανικὴ διάλεξι. Πῆγε καὶ ἔμεινε ἐνθουσιασμένη. Σὲ μένα καὶ σὸν ἄνδρα μου, πὺν ζοῦσε τότε, τὸ πρῶγμα φάνηκε λιγώτερο χριστιανικὸ, ἐπειδὴ ἡ κόρη μας ὑπέστη τέλεια ἀλλαγὴ. Ἦθελε νὰ φύγη ἀπὸ τὸ σπίτι καὶ νὰ μείνη σ' αὐτοὺς τοὺς ἀνθρώπους. Στὴν ἀρχὴ νομίσαμε πὺς ἡ ἀλλαγὴ ὀφείλεται στὴ λῆψι ναρκωτικῶν καὶ καλέσαμε τὸν οἰκογενειακὸ μας γιατρὸ. Ὅμως ἡ διάγνωσι ἦταν ἀρνητικὴ.

Ἐπειδὴ ἀντισταθήκαμε στὴν ἐπιθυμία της, ἔμεινε σὸ σπίτι, ὅμως δὲν ἔτρωγε οὔτε μιλοῦσε μαζί μας. Αὐτὸ διάρκεσε μισὸ χρόνο, μέχρι πὺν ἔγινε 18 ἐτῶν. Κάθε μέρα βρίσκαμε πάνω σὸ τρα-

πέξι ένα σημείωμα με την απαίτησι να την αφήσουμε να φύγη. Μιά μέρα την κλειδώσαμε μέσα, ώστε να μη μπορῆ να πάη στην (υπάρχει κλιμάκιο και στην Ελλάδα). Τίποτε δὲν ὠφέλησε. Πήδηξε ἀπὸ τὸ παράθυρο κάτω στὸ γκαράζι και ἐπειδὴ δὲν μπορούσε ἀπὸ ἐκεῖ νὰ βγῆ στὸ δρόμο, ἔμεινε ὄρες δλόκληρες ἔξω σὲ τρομερὴ παγωνιά....

“Ὅταν ἔγινε 18 ἐτῶν δὲν μπορέσαμε πλέον νὰ τὴν κρατήσουμε, ἔφυγε ἀπὸ τὸ σπίτι, ἐγκατέλειπε τὴ θέσι της στὴν Τράπεζα και ἄρχισε νὰ μεταβαίνει ἀπὸ τὴ μιὰ γερμανικὴ πόλι στὴν ἄλλη νὰ κἀνὴ τὸν ἱεραπόστολο στοὺς δρόμους.

Τὸ 1974 πέθανε ὁ ἄνδρας μου. Ἦμωνα ἐκεῖ. Παρ’ ὅλα αὐτὰ ἄκουσα μόνο τὴν κόρη μου, πὼς τάχα εἶπε ὁ ἄνδρας μου ἂν ἐκεῖνη ἤθελε τὸ σπίτι. Ἐν πάσῃ περιπτώσει ὑπῆρχαν και 4 ἀκόμη μικρότερα ἀδελφια. Ἐφυγε ἀμέσως και πάλι. Τρεῖς ἐβδομάδες ἀργότερα ἦρθε ἡ απαίτησι γιὰ τὴν κληρονομιά μέσω δικηγόρου... Ἐδῶ και τρία χρόνια ἡ κόρη μου βρίσκεται στὴν Ἀφρική...».

Τὸ κείμενο αὐτὸ δὲ χρειάζεται σχόλια. Εἶναι ἡ κραυγὴ ἀπελπισίας μιᾶς μητέρας. Ἡ περίπτωσι τῆς κόρης της παρουσιάζει ὅλα τὰ κοινὰ σημεία με τὸσες ἄλλες, πὼν περιγράφονται στὸ ὑπόμνημα πὼν ἀναφέραμε:

Ἐν πρώτοις οἱ ὀργανώσεις αὐτὲς παρουσιάζονται στὰ ὑποψήφια θύματα ὡς «χριστιανικὲς». Περιμένουν στοὺς χώρους πὼν συχνάζει πολὺς κόσμος, στὰ πάρκα, ἔξω ἀπὸ τὰ καταστήματα και, ἰδιαίτερος, στοὺς πεζόδρομους τῶν εὐρωπαϊκῶν μεγαλουπόλεων. Ἐκπαιδευμένοι γιὰ τὸ ἔργο αὐτό, ἐπισημαίνουν ἀμέσως τοὺς νέους πὼν εἶναι περισσότερο «δεκτικοί», εἴτε γιὰτὶ δίνουν τὴν ἐντύπωσι πὼς κάτι τοὺς ἀπασχολεῖ, εἴτε και ἐπειδὴ περιφέρονται ἄσκοπα στοὺς χώρους αὐτούς, και τοὺς ἀπευθύνουν τὸ λόγο. Στὴν περίπτωσι πὼν ἀναφέραμε ἀκολούθησε ἡ πρόσκλησι σὲ «χριστιανικὴ διάλεξι», χωρὶς βέβαια νὰ δοθῆ ἡ ἐξήγησι πὼς δὲν πρόκειται γιὰ τὸν Ἰησοῦ Χριστό, ἀλλὰ γιὰ κάποιον νέο «μεσσία», πὼν διακηρύττει πὼς ἀποτελεῖ νέα ἐνσάρκωσι τοῦ «Χριστοῦ», πραγμάτωσι τῆς «δευτέρας παρουσίας».

Σὲ ἐλάχιστο διάστημα συντελέστηκε τέτοια μεταβολή, ἀλλοίωσι τῆς προσωπικότητος σὲ τέτοιο βαθμό, ὡστε οἱ γονεῖς τῆς νέας ὑποψιάστηκαν τὴ χρῆσι ναρκωτικῶν και κάλεσαν τὸν οἰκογενειακό τους γιαιτρό. Ἡ ἐντύπωσι αὐτὴ δημιουργεῖται σὲ παρόμοιες κατα-

στάσεις τόσο συχνά, ὥστε οἱ «αἰρέσεις», γιὰ τὶς ὁποῖες γίνεται ἐδῶ λόγος, νὰ χαρακτηρίζονται ὡς «ψυχο-ναρκατικά».

Ἡ νέα τῆς περιπτώσεώς μας παρακινήθηκε ἀπὸ τὴν ὀργάνωσι νὰ ἀσκήσῃ πίεσι στοὺς γονεῖς της νὰ τῆς ἐπιτρέψουν νὰ ἐγκαταλείψῃ τὸ σπίτι της καὶ νὰ ἐγκατασταθῇ στὸ κοινόβιο. Ἡ πίεσι αὐτὴ ἀσκήθηκε μὲ ἐκβιαστικὸ τρόπο, χωρὶς ὅμως νὰ φέρῃ ἀποτελέσματα. Ἡ ὀργάνωσι δὲν ἐτόλμησε νὰ διατάξῃ τῇ νέᾳ νὰ ἐγκαταλείψῃ τὸ σπίτι της χωρὶς τὴ συγκατάθεσι τῶν γονέων της, ὅχι ἐπειδὴ ἤθελε νὰ τοὺς λάβῃ ὑπόψιν της, ἀλλὰ μόνο ἐπειδὴ δὲν ἤθελε νὰ ἔχῃ «μπλεξίματα» μὲ τὸ νόμο. Ὅταν ὅμως ἡ νέα ἐνηλικιώθηκε, ἐγκατέλειψε ἀμέσως τὸ σπίτι της, χωρὶς νὰ λάβῃ καθόλου ὑπόψιν της τὸ δράμα τῶν γονέων της.

Ἡ ὀργάνωσι τὴν ὑποχρέωσε νὰ ἐγκαταλείψῃ τὴ θέσι της στὴν Τράπεζα καὶ νὰ τεθῇ ὀλοκληρωτικὰ στὴ διάθεσι τοῦ «καλοῦ σκοποῦ». Μὲ τὸν τρόπο αὐτὸ ἡ ὀργάνωσι ἀπόκτησε ἓνα ἀκόμη «σκέλετο», πὺν ἔχει μόνο ὑποχρεώσεις καὶ κανένα δικαίωμα. Ἡ ἐξάρτησι δὲν ἦταν πλέον μόνο σωματικὴ καὶ ψυχικὴ, ἀλλὰ καὶ οικονομικὴ, ἀφοῦ ἀφαίρεθησαν τελείως οἱ οικονομικοὶ πόροι τῆς νέας.

Τέλος βλέπουμε μιὰ ἰδιαίτερη εὐαισθησία τῆς ὀργανώσεως σὲ θέματα οικονομικά. Ἡ νέα βέβαια δὲν χρειαζόταν τὴν κληρονομιά τοῦ πατέρα της, ἀφοῦ πρόσφερε δωρεὰν ὀλόκληρο τὸ χρόνο της στὴν ὑπηρεσία τῆς ὀργανώσεως καὶ ζοῦσε στὸ κοινόβιό της. Ἐκτὸς τούτου ἡ χήρα μητέρα της εἶχε ἀπόλυτη ἀνάγκη αὐτοῦ τοῦ σπιτιοῦ, ἀφοῦ εἶχε ἀκόμη 4 ἀνήλικα παιδιά. Ὅμως ἡ ὀργάνωσι φάνηκε ἀδίστακτῃ, δὲν κάμφθηκε ἀπὸ «συναισθηματισμούς». Μὲ δικαστικὰ μέσα διεκδίκησε γιὰ λογαριασμό της τὴν κληρονομιά. Ἡ νέα ἦταν πιά στὰ 18 χρόνια της ἐνήλικη, μποροῦσε νὰ ὑπογράψῃ πὺς παραχωροῦσε ὀλόκληρη τὴν περιουσία της στὴν ὀργάνωσι, χωρὶς νὰ νοιάζεται πιά γιὰ τὴν τύχη τῆς κληρονομίας της. Ἄλλωστε δὲν εἶναι αὐτὴ ἡ μόνη «αἴρεσις», πὺν ἀπαιτεῖ κάτι τέτοιο ἀπὸ τοὺς ὁπαδούς της. Καὶ ὅλα αὐτὰ δὲν γίνονται μόνο στὴ Γερμανία, συμβαίνουν καὶ στὴν Ἑλλάδα.

Καὶ νὰ σκεφθῇ κανεὶς πὺς στὴ Χώρα μας βρίσκονται πολλοί, ἀκόμη καὶ «ὑπεύθυνοι», πὺν προτείνουν τόσο ἀνεύθυνα νὰ θεωροῦνται οἱ νέοι μας ἐνήλικες μὲ τὰ 18 τους χρόνια!

Στὸ περιθώριο τῆς Ἀγίας Γραφῆς

«ΚΑΙ ΕΑΝ ΑΜΑΡΤΩΜΕΝ, ΣΟΙ ΕΣΜΕΝ»

Στὴν ψυχὴ, πὶο βαθὺς καὶ πὶο γλυκὸς πόνος ἄλλος δὲν εἶναι ἀπὸ ἐκεῖνον πὸν νιώθουμε ὅταν μετανουῖμε. Ἔχουμε τότε τὴν αἰσθηση μιᾶς ἀνυπόφορης μοναξιᾶς. Ποθοῖμε φλογερὰ τὸν Θεό, πὸν μιᾶς λείπει, σὰν ἀτομακρουσμένος.

Ὅσοτόσο, ἡ ψυχὴ ἀκούει τὴ φωνὴ του, σὰν νὰ στέκεται κρυμμένος κάπου σιμά: «Ἐκκλινον τὸν πόδα σου ἐκ τῶν τριβῶν αὐτῶν» (δηλαδὴ τῶν ἀσεβῶν, Παροιμ. α' 15). «Ἐπίστρεφε καὶ ἀπόλειπε ἁμαρτίας» (Σοφ. Σειρ. ιζ' 25). Φωνὴ πὸν συγκλονίζει, κατανύττει. Γιατί μένεις στὴν ἁμαρτία; Γιατί κωφεύεις στὸ κάλεσμά μου; Ὡς πότε θὰ βαδίξεις στὰ μονοπάτια τῆς ἀπώλειας; Ἔλα, ἀκριβό μου παιδί, πάρε τὸ δρόμο τῆς ἐπιστροφῆς, ὅπως ὁ ἄσωτος τῆς Παραβολῆς, ἀφήνοντας πίσω σου τὸν αἰσχρὸ βίο. Μὴ διστάξεις. Μὴν ἀφήνεις νὰ διαβῆ οὔτε μιὰ στιγμή ἀκόμη, ἀναβάλλοντας.

Αὐτὰ διαλογίζεται ἡ ψυχὴ, «τετρωμένη ἀγάτης» (πρὸβλ. Ἄσμα ε' 8). Δοκιμάζει συντριβῆ, μοιάζοντας ἀληθινὰ τοῦ ἀσώτου τοῦ Εὐαγγελίου. Καὶ πιασμένη στὴν ἐπιθυμία τοῦ γυρισμοῦ, βλέπει ὀλοένα πὶο καθαρὰ τί ὥραϊο θὰ ἦταν νὰ φύγη ἀπὸ ἐκεῖ πὸν μένει καὶ νὰ βρεθῆ στὴν ἀγκαλιὰ τοῦ οὐράνιου Πατέρα.

Ἡ μνήμη τῶν ὄσων δεινῶν ἐπραξες, ὅς μὴ σοῦ σταλάξη ἀπόγνωση. Αὐτὸς ὁ ἄστος δακρῶν» (πρὸβλ. Ψαλμ. οθ' 6), πὸν σοῦ προσφέρει ὁ Κύριος τώρα, στὴν αἰχμαλωσία σου, σὲ στηρίζει ὄχι ἀπλὰ γιὰ νὰ ὑπάρχης, ἀλλὰ γιὰ νὰ βγῆς ἀπ' αὐτή. Εἶναι δάκρυα πὸν ἐξαγνίζουν, ἐλευθερώνουν. Εἶναι δάκρυα γνώσης, μιᾶς πολύτιμης γνώσης ἀπέναντι στὸν Κύριο: «Καὶ ἐὰν ἁμαρτωμεν, σοὶ ἐσμεν» (Σοφ. Σολ. ιε' 2).

Τὸ νὰ ξαναπαρῆ ὁ ἄνθρωπος τὴν ἀρχαία ὁμορφιά του, φαντάζει σωστὴ χίμαιρα. Ἔτσι τὸ παριστάνουν, μὲ μιὰ φοβερὴ πειθῶ, τὰ γεγονότα πὸν συνθέτουν τὴν ὡς τώρα κατάστασή μας. Ἀλλὰ Ἐκεῖνος μιᾶς ἔβαλε στὰ χεῖλη τὴ φράση, πὸν πρέπει νὰ τοῦ ἀπευθίνουμε μὲ πίστη: «Πάντα δύνασαι, ἀδυνατεῖ δέ σοι οὐδὲν» (Ἰὼβ μβ' 2).

Εἶναι ὁ Πανάγιος. Καὶ λές: Πῶς νὰ τὸν πλησιάσω ὁ κρυμτισμένος; Ὁ καθαρὸς. Καὶ στοχάζεσαι: Πῶς νὰ σμίξω μαζί του,

μέ τις κηλίδες πού ἔχω; «Ἐκάλυψεν οὐρανοὺς ἡ ἀρετὴ αὐτοῦ» (Ἀββ. γ' 3). Καὶ ἐγὼ δὲν διαθέτω οὔτε στάλα ἀρετῆς.

Ἄλλὰ δὲν βλέπεις τί πρωτοβουλία παίρνει; Δὲν σὲ περιφρονεῖ καθόλου. Οὔτε μένει ἀδιάφορος ἀπέναντί σου. Σοῦ ὑπόσχεται καὶ τὸ πραγματοποιεῖ: «Ἐγὼ δώσω ὕδωρ ἐν δίψῃ τοῖς πορευομένοις ἐν ἀνύδρῳ» (Ἦσ. μδ' 3). Ἔνα ἀπὸ τὰ δυὸ ἢ καὶ τὰ δυὸ εἶναι αὐτὴ ἡ δωρεά. Τὰ δάκρυά σου καὶ ὁ λόγος του. Ἄκου ἀπὸ τὸ στόμα τοῦ Παύλου: «Πεφανέρωται... δικαιοσύνη Θεοῦ διὰ πίστεως Ἰησοῦ Χριστοῦ εἰς πάντας καὶ ἐπὶ πάντας τοὺς πιστεύοντας... Πάντες γὰρ ἡμαρτον... δικαιούμενοι δωρεὰν τῆ αὐτοῦ χάριτι διὰ τῆς ἀπολυτρώσεως τῆς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ» (Ρωμ. γ' 21-24). Πιστεύεις στὸν Χριστό, σὰν Θεὸ καὶ Λυτρωτὴ σου; Ὅποιος καὶ ἂν εἶσαι, ὅποια ἐνοχὴ καὶ ἂν σὲ βαραῖνη, σῶξεσαι. Ἡ σωτηρία σου εἶναι θεῖα δωρεά. Καὶ ὀφείλεται στὸ ἀπολυτρωτικὸ ἔργο τοῦ Ἰησοῦ.

Κανένα ἔρρισμα λοιπὸν στὴ δειλία. Κανένας φόβος βάσιμος. Ἡ ἐνεργὸς μετάνοια ἀνοίγει τὸν Παράδεισο.

Γιατί, παρὰ τὸ ὅτι ἡ Χάρη μᾶς λυτρώνει, χρειάζεται καὶ ἡ δική μας θέληση. Διαβάξω σ' ἓνα παλιό μου κείμενο: «Ὅποιος δὲν εἰσέλθῃ στὴ βασιλεία τῶν οὐρανῶν, δὲν θὰ εἰσέλθῃ, ὅχι γιατί ὁ Κύριος τὸν ἀπέκλεισε ἄσπλαχνα, ἀλλὰ γιατί ὁ ἴδιος δὲν τὸ θέλησε. Ὁ ἱερός Αὐγουστῖνος γράφει κάπου: «Ὁ Θεὸς πού σὲ ἔπλασε χωρὶς νὰ σὲ ρωτήσῃ, δὲν πρόκειται νὰ σὲ σώσῃ χωρὶς τὴ συγκατάθεση καὶ τὴ συνεργασία σου».

»Πράγματι, στὴ μετάνοια, ἔχουμε δυὸ παράγοντες πού τὴν προκαλοῦν, τὴν ἀναπτύσσουν καὶ τὴν ὀλοκληρώνουν: τὴ θεῖα Χάρη καὶ τὴ δική μας προαίρεση. Ἡ πρώτη ἐνεργεῖ φωτιστικά (Ἁγία Γραφή, κήρυγμα, ἀγαθὸ παράδειγμα τῶν γνησίων χριστιανῶν). Ἡ ἄλλη συνδυάζεται, ἐναρμονίζεται μὲ τὴν πρώτη καὶ προσφέρει, μὲ ἐλευθερὴ ἐκλογή, τὶς δυνάμεις τῆς ψυχῆς, ὥστε ὁ ἄνθρωπος νὰ εἰσέλθῃ καὶ ν' ἀγωνισθῇ στὸ στάδιο τοῦ εὐαγγελικοῦ βίου. Ὁ Κύριος λέει ὅτι τὸ νὰ τὸν ἀκολουθήσῃ κανεὶς, εἶναι ὑπόθεση τῆς ἀνθρώπινης βούλησης: «Εἰ τις θέλει ὀπίσω μου ἔλθειν...» (Ματθ. ιστ' 24). Καὶ ὁ μέγας Παῦλος τονίζει τὴν ἄλλη πλευρά, τὸ ὅτι ἡ θεῖα Χάρη εἶναι ἡ ὑπ' ἀρ. 1 προϋπόθεση τῆς ἀνάληψης καὶ τῆς ἐπιτυχίας στοὺς ἀγῶνες τῆς ἀρετῆς: «Οὐ τοῦ θέλοντος οὐδὲ τοῦ τρέχοντος, ἀλλὰ τοῦ ἐλεοῦντος Θεοῦ» (Ρωμ. θ' 16). Καὶ προσωπικὰ ὁ ἴδιος: «Χάριτι δὲ Θεοῦ εἰμι ὃ εἰμι» (Α' Κορ. ιε' 10)).

ΒΑΣ. ΜΟΥΣΤΑΚΗΣ

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΕ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΕΣ, ΚΑΝΟΝΙΚΕΣ ΚΑΙ ΑΛΛΕΣ ΑΠΟΡΙΕΣ

362. Κατά τήν τέλεσιν τοῦ ἁγίου βαπτίσματος μερικοὶ ἱερεῖς συνηθίζουν κατὰ τὸ «Δύναμις» τοῦ «Ὅσοι εἰς Χριστὸν ἐβαπτίσθητε...» νὰ εἰσέρχωνται: στὸ ἅγιον θῆμα, νὰ διαθάξουν τὸ Εὐαγγέλιο ἀπὸ τὸν σολέα καὶ ἀπὸ ἐκεῖ νὰ κάγουν τήν ἀπόλυσι. Ἄλλοι δὲν ἀπομακρύνονται ἀπὸ τήν κολυμβήθρα, ἀλλὰ τελειώνουν ἐκεῖ τὸ μυστήριον. Ποιὸ εἶναι τὸ ὀρθότερον; (Ἐρώτησις Αἰδεσιμ. Χ. Τ.).

Συνηθέστερον εἶναι τὸ δεύτερον, ἀλλὰ ὀρθότερον τὸ πρῶτον.

Ἀπὸ ὅσα γράψαμε σὲ προηγούμενες ἀπαντήσεις ἔγινε φανερόν ὅτι ὅσα περιλαμβάνονται στὴν σημερινὴ ἀκολουθία τοῦ ἁγίου βαπτίσματος ἀπὸ τὸ «Ὅσοι εἰς Χριστὸν ἐβαπτίσθητε...» καὶ ἐξῆς εἶναι τὰ λείψανα τῆς θείας λειτουργίας, ὅσα ἔμειναν μετὰ τὸν ἀποχωρισμὸ τῆς ἀπὸ τὸ ἅγιον βάπτισμα. Κατὰ τὴν ἀκριθεῖς ἀρχαία τάξιν μετὰ τὸ βάπτισμα, πού ἐγένετο στὸ βαπτιστήριον, οἱ νεοφώτιστοι εἰσῆγοντο ἐν πομπῇ στὸν κυρίως ναὸ γιὰ νὰ λάβουν μέρος μαζί με τοὺς παλαιοὺς πιστοὺς στὴν τέλεσιν τῆς θείας λειτουργίας καὶ νὰ κοινωνήσουν τῶν ἀχράντων μυστηρίων. Αὐτὸ μαρτυρεῖται ἤδη ἀπὸ τὸν Β' μ.Χ. αἰῶνα ἀπὸ τὸν ἅγιον Ἰουστίνον, τὸν φιλόσοφον καὶ μάρτυρα: «Ἡμεῖς δὲ μετὰ τὸ οὕτω λούσαι τὸν πεπεισμένον καὶ συγκατατεθειμένον ἐπὶ τοὺς λεγομένους ἀδελφοὺς ἄγομεν, ἔνθα συνηγμένοι εἰσὶ, κοινὰς εὐχὰς ποιησόμενοι...» καὶ ἀκολουθεῖ ἡ περιγραφή τῆς τελέσεως τῆς θείας λειτουργίας καὶ τῆς κοινωνίας (Α' Ἀπολογία 65). Ἡ ἴδια τάξις μαρτυρεῖται καὶ ἀπὸ ὅλες τῆς ἄλλης ἀρχαίας πηγῆς, ἀπὸ τὰ παλαιὰ χειρόγραφα πού περιέχουν τὴν ἀκολουθίαν τοῦ ἁγίου βαπτίσματος ἠνωμένη μετὰ τὴν θείαν λειτουργίαν καὶ ἀπὸ τὴν τάξιν τοῦ ἁγίου βαπτίσματος καὶ τῆς θείας λει-

τουργίας κατά τὸ Μέγα Σάββατο, τὴν κατ' ἐξοχὴν βαπτισματικὴν ἡμέρα. Ἡ θεία λειτουργία ἐτελεῖτο, ὅπως πάντοτε, στὸ θυσιαστήριον.

Μετὰ τὸν χωρισμὸ τοῦ βαπτίσματος ἀπὸ τὴν θεία λειτουργία καὶ πάλι τὸ βάπτισμα ἐγίνετο στὸ βαπτιστήριον ἢ στὸ μέρος τοῦ ναοῦ ὅπου εὐρίσκετο ἢ ἐτίθετο ἢ μόνιμη ἢ ἡ φορητὴ κολυμβήθρα. Κατὰ τὴν ψαλμωδία τοῦ «Ὅσοι εἰς Χριστόν...» ἐγίνοντο οἱ τρεῖς περιφορὰς γύρω ἀπὸ αὐτὴν καὶ ἐν πομπῇ πάλι μετέβαιναν στὸ ἱερό γιὰ τὰ ἀναγνώσματα καὶ τὴν κοινωνία τοῦ νεοφωτίστου. Αὐτὸ μαρτυρεῖται ἀπὸ πολλοὺς κώδικας: «Εἶτα ποιεῖ ὁ ἱερεὺς μετὰ τοῦ ἀναδόχου καὶ τοῦ νεοφωτίστου κύκλωθεν εἴσοδον, ψάλλων μετὰ τοῦ λαοῦ τὸ "Ὅσοι εἰς Χριστόν". Καὶ ποιοῦσιν αὐτὸ ἐκ γ'. Εἶτα λαμβάνει ὁ ἱερεὺς τὸν παῖδα, ἐπάγει αὐτὸν ἔμπροσθεν τοῦ θυσιαστηρίου, σχηματίζων αὐτὸν τύπον σταυροῦ...» (κωδ. Ἀθηνῶν 665). «Καὶ εἰσοδεύει μετὰ τοῦ ἀναδόχου καὶ τοῦ παιδὸς ἐν τῷ μέσῳ τοῦ ναοῦ, ψάλλων τὸ "Ὅσοι εἰς Χριστόν" ἐκ τρίτου... καὶ μεταδίδωσιν αὐτῷ τῶν ἁγίων μυστηρίων» (Ἀθηνῶν S. 64). «Καὶ εἰσοδεύει τὸν νεοφώτιστον ἔμπροσθεν τῶν θυρῶν τοῦ ἁγίου δῆματος, ψάλλων ὁ ἱερεὺς μετὰ τοῦ λαοῦ "Ὅσοι εἰς Χριστόν" καὶ γυρίζει αὐτὸν μετὰ τοῦ ἀναδόχου ἐκ γ'» (M. Λαύρας Θ 88). Κατὰ τὶς παλαιότερες διατάξεις ἢ εἴσοδος τῶν νεοφωτίστων ἐγίνετο στὸ δῆμα: «Εἶθ' οὕτως ἄρχεται ὁ ἱερεὺς "Ὅσοι εἰς Χριστόν" καὶ εἰσέρχεται εἰς τὸ ἅγιον δῆμα μετὰ τῶν νεοφωτίστων καὶ ποιεῖ εὐχὴν» (Σινᾶ 961). Καὶ ὁ Σ υ μ ε ὠ ν Θ ε σ σ α λ ο ν ἰ κ η ς στὴν περιγραφή τῆς ἀκολουθίας τοῦ ἁγίου βαπτίσματος, πού στὴν ἐποχὴ τοῦ ἦταν χωρισμένο ἀπὸ τὴν θεία λειτουργία, πάλι κάμνει λόγο γιὰ τὴν μετάβασιν ἀπὸ τὴν κολυμβήθρα στὸ θυσιαστήριον κατὰ τὴν ψαλμωδία τοῦ «Ὅσοι εἰς Χριστόν...» καὶ τοῦ «Μακάριοι ὧν ἀφέθησαν αἱ ἀνομίαι...»: «Καὶ χορεῖαν ποιήσας, ὡς τοῖς ἀγγέλοις συγχορευῶν καὶ συνηδόμενος, τρεῖς τὴν κολυμβήθραν κυκλοῖ, ἐπὶ τῇ πνευματικῇ μητρὶ χαίρων καὶ ἐπὶ τῇ γεγεννημένῳ Πνεύματι θείῳ ἐξ αὐτῆς. Καὶ τὸ "Ὅσοι εἰς Χριστόν ἐβαπτίσθητε" σὺν τοῖς ἄδουσι μελωδεῖ. Εἶτα τὸ "Μακάριοι ὧν ἀφέθησαν αἱ ἀνομίαι" καὶ τὰ ἐξῆς τοῦ ψαλμοῦ τῶν ὕμνων λέγοντων, αὐτὸς τὸν βαπτισθέντα προπορευόμενος, τοῦ θυσιαστηρίου ἔμπροσθεν φέρει, κάκει τῆς κοινωνίας αὐτῷ τῆς φρικτῆς μεταδίδωσι» (Διάλογος, κεφ. 67).

Ἀπὸ τίς μαρτυρίες αὐτὲς φαίνεται πὼς ὀρθότερο εἶναι κατὰ τὸ «Ὅσοι εἰς Χριστὸν ἐβαπτίσθητε...» μετὰ τὴν περιφορὰ τῆς γύρω ἀπὸ τὴν κολυμβήθρα νὰ γίνεται μετάδρασις στὸ ἅγιο θῆμα. Ἀπὸ ἐκεῖ νὰ λέγωνται τὰ ἀναγνώσματα, νὰ κοινωνῆ τὸ θρέφος καὶ νὰ γίνεσθαι ἡ ἀπόλυσις. Ἡ πράξις αὐτὴ φαίνεται ὅτι ἀτόνησε κατὰ τὴν ἐποχὴ τῆς Τουρκοκρατίας, ὅταν τὸ βάπτισμα ἐτελεῖτο συνηθέστερα στὰ σπίτια τῶν χριστιανῶν. Τότε βέβαια δὲν ὑπῆρχε ἄλλος τρόπος, παρὰ καὶ τὰ ἀναγνώσματα νὰ λέγωνται κοντὰ πρὸς τὴν κολυμβήθρα, ἀφοῦ οὔτε θυσιαστήριον ὑπῆρχε, οὔτε λειτουργία ἐγένετο, οὔτε κοινωνοῦσε ἀμέσως τὸ θρέφος. Μὲ τὴν, χάριτι Θεοῦ, ἐπιστροφή σὲ καλλίτερες συνθῆκες γιὰ τὴν τέλεσι τῶν μυστηρίων τῆς Ἐκκλησίας μας, ἐπιβάλλεται καὶ ἡ ἐπιστροφή πρὸς τὴν ὀρθότερα καὶ ἀκριβεστερα πρᾶξι, πού ἀμελήθηκε στοὺς δύσκολος ἐκείνους καιροὺς.

363. Κατὰ τὸν σαραντισμὸ τοῦ θρέφους ἂν εἶναι ἄρρεν, ἀπὸ ποιά πύλη εἰσάγεται στὸ ἱερό, ἀπὸ τὴν νοτία ἢ ἀπὸ τὴν ὠραία πύλη; Τὰ Εὐχολόγια δὲν τὸ διασαφίζουσι καὶ καθ' ἕνα κάμνει κατὰ τὸ δοκοῦν. (Ἐρώτησις Αἰδεσμ. Ἰ. Μ.).

Οὔτε καὶ στὰ χειρόγραφα ὑπάρχουν τέτοιαι λεπτομερεῖς διατάξεις, ὥστε νὰ μπορῆ κανεὶς νὰ μιλήσῃ μὲ ἀκρίβεια γιὰ τὸ ποῖο εἶναι τὸ ὀρθότερο. Ἡ πράξις ἦταν ἀρκετὰ ρευστή, ὅπως φαίνεται ἀπὸ τίς διαφορὰς μαρτυρίες τῶν κωδίκων, πού δὲν συμφωνοῦν καὶ ὡς πρὸς τὸ ποῖο θρέφῃ εἰσάγονται στὸ θῆμα. Κατ' ἄλλους μόνο τὰ ἄρρενα κατ' ἄλλους μόνο τὰ βαπτισθέντα ἀδιακρίτως φύλου, ἄρρενα καὶ θήλεα, μὲ τὴν διαφορὰ ὅτι τὰ θήλεα προσκυνοῦσαν μόνο ἀπὸ τὰ τρία μέρη τῆς ἁγίας τραπέζης καὶ ὄχι ἀπὸ τὸ ἔμπροσθεν, ἐνῶ τὰ ἄρρενα καὶ ἀπὸ τὰ τέσσερα μέρη.

Ἀπὸ ποιά πύλη πρέπει νὰ εἰσῆγοντο στὸ θῆμα; Ὑποθέτω πὼς τὸ πιὸ σωστὸ εἶναι ἀπὸ τὴν νοτία καὶ μετὰ τὴν προσκύνησιν πὼς ἐξήγοντο ἀπὸ τὴν βορεία. Καὶ τοῦτο γιὰτὶ ἡ εἴσοδος καὶ ἡ ἐξοδος ἀπὸ τὴν ὠραία πύλη ἐπιφυλάσσεται πάντοτε στοὺς λειτουργοῦντας ἱερεῖς καὶ μάλιστα μόνο κατὰ ὀρισμέναις στιγμῆς τῆς θείας

λατρείας, πού προβλέπονται σαφῶς ἀπὸ τὴν ἐκκλησιαστικὴ τάξι, δηλαδὴ εἰσόδους κλπ. Καὶ οἱ κληρικοὶ σὲ κάθε ἄλλη περίπτωσι εἰσέρχονται στὸ θῆμα ἀπὸ τὴν νοτία καὶ ἐξέρχονται ἀπὸ τὴν βορεία πύλη τοῦ ἱεροῦ. Αὐτὸ πού γίνεται ἀτάκτως σήμερα νὰ μπαίνοθαίνουν ἱερεῖς καὶ διάκονοι, λειτουργοὶ ἢ μὴ, ἀπὸ τὴν ὠραία πύλη εἶναι ἄκοσμο καὶ ἀντίθετο πρὸς τὴν ἀκριβῆ τάξι τῆς Ἐκκλησίας.

Ἀκριθῶς δὲ ἡ διάταξις γιὰ τὰ θήλεα θρέφῃ, ὅτι δὲν προσκουνοῦσαν ἀπὸ τὸ ἔμπροσθεν μέρος τῆς ἁγίας τραπέζης («εἰς μὲν τὸ ἔμπροσθεν οὐκ ἄπεισι μέρος»), τὴν ὁποία ἐπίτηδες ἀνεφέραμε ἀνωτέρω, μπορεῖ ἔμμεσα νὰ μᾶς βοηθήσῃ στὸ νὰ ἐξαγάγωμε τὸ συμπέρασμα, ὅτι ἡ εἴσοδος στὸ θῆμα τῶν θρεφῶν δὲν ἐγένετο ἀπὸ τὸ «ἔμπροσθεν μέρος», δηλαδὴ ἀπὸ τὴν ὠραία πύλη. Ἄλλως, ἂν εἰσέρχοντο ἀπὸ ἐκεῖ, δὲν θὰ ἦταν τεχνικῶς δυνατὸν νὰ μὴ περάσουν ἀπὸ τὸ «ἔμπροσθεν μέρος», ὅπως ἐπιβάλλει ἡ διάταξις.

Φ.

= Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Α =

Κ. Γ. Μπόνῃ, Ὁμ. Καθ. τοῦ Παν/μίου Ἀθηνῶν, Ἀκαδημαϊκοῦ, Τοῦ Ἁγίου Ἰγνατίου Ἐπιστολαί. Α' Πρὸς Ἐφεσίους. (Σχόλια). — **Κ. Γ. Μπόνῃ**, Ὁμ. Καθ. τοῦ Παν/μίου Ἀθηνῶν, Ἀκαδημαϊκοῦ, Ἐπὶ τῇ 1600ῃ ἐπετείῳ τοῦ θανάτου τοῦ Μεγάλου Βασιλείου, Πολύκαρπα Ἀνθολογήματα ἐκ τοῦ Βίου καὶ τῶν ἔργων τοῦ Μεγάλου Βασιλείου. Ὁ Μέγας Βασίλειος ὡς συγγραφεύς. — **Ἐπίκαιρα**. — **Εὐαγ. Δ. Θεοδώρου**, Καθ. τοῦ Παν/μίου Ἀθηνῶν, Ἀξιολόγησις τῶν «Προγματιῶν Σχέσεων» καὶ τοῦ «Δοκιμαστικοῦ Γάμου». — **Μητροπ. Δράμας Διονυσίου**, Φωνὴ Πίστewος. — **Πρωτοπρεσβ. Κων/νου Φούσκα**, Δρ. Θ. καὶ Φ., Ἡ θέσις τῆς Ἐκκλησίας σὲ μιὰ προσπάθεια γενετήσιας διαπαιδαγωγήσεως τοῦ λαοῦ. — **Πρωτοπρεσβ. Ἀντωνίου Ἀλεβιζοπούλου**, Κραυγὴ Ἀπελπισίας. — **Βασ. Μουστάκη**, «Καὶ ἐὰν ἀμάρτωμεν, σοὶ ἔσμεν». — **Φ.**, Ἀπαντήσεις σὲ λειτουργικὰς, κανονικὰς καὶ ἄλλας ἀπορίες.

Ἐκ τοῦ Τυπογραφείου τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας, Ἰασίου 1, Ἀθῆναι 140. Προϊστάμ. Τυπογρ. Ἰωάννης Μιχαήλ. Ἀναστασάκη 3 Ζωγράφου. Τηλ. 787978.